

Jaarrekening 2018

Stichting Holding Isala klinieken

isala

De jaarrekening 2018 van Isala is digitaal aangeleverd aan het CIBG en als pdf gedeponeerd bij www.jaarverantwoordingzorg.nl en www.isala.nl.

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant behorende bij de jaarrekening 2018 van Isala is als separaat document te raadplegen op www.jaarverantwoordingzorg.nl en www.isala.nl.

Algemene identificatiegegevens Isala

Naam verslaggevende rechtspersoon
Nummer Kamer van Koophandel

Stichting Holding Isala klinieken
5082695

Locatie Zwolle

Postadres en plaats
Bezoekadres hoofdgebouw (V) en gebouw D, P, R en W
Bezoekadres gebouw A, B en C
Bezoekadres gebouw L
Bezoekadres gebouw M (Mondriaan)
Bezoekadres gebouw N
Bezoekadres gebouw Q
Telefoon

Postbus 10400, 8000 GK Zwolle
Dokter van Heesweg 2, 8025 AB Zwolle
Dokter Spanjaardweg 29, 8025 BT Zwolle
Dokter Stolteweg 84-96, 8025 AZ Zwolle
Dokter van Deenweg 1, 8025 BP Zwolle
Dokter Stolteweg 86, 8025 ZA Zwolle
Dokter Spanjaardweg 1, 8025 BT Zwolle
(038) 424 50 00

Locatie Meppel

Postadres en plaats
Bezoekadres Isala Diaconessenhuis
Telefoon

Postbus 502, 7940 AM Meppel
Hoogeveenseweg 38, 7943 KA Meppel
(0522) 23 33 33

Identificatienummer(s) Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)

Isala Ziekenhuis: 10306
Isala PAAZ Zwolle: 450-2007
Isala PAAZ Meppel: 450-2006
www.isala.nl
www.isala.nl/vraagstellen

Website

Internet contactpagina

Inhoudsopgave

1.	Geconsolideerde balans per 31 december 2018	4
2.	Geconsolideerde resultatenrekening over 2018	5
3.	Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018	6
4.	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	7
5.	Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018	20
6.	Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële vaste activa 2018	35
7.	Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële en materiële vaste activa 2018	36
8.	Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018	38
9.	Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2018	40
10.	Enkelvoudige balans per 31 december 2018	49
11.	Enkelvoudige resultatenrekening over 2018	49
12.	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling enkelvoudige jaarrekening	50
13.	Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018	50
14.	Toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2018	52
15.	Vaststelling en goedkeuring	53
16.	Overige gegevens	55
16.1	Statutaire regeling resultaatbestemming	55
16.2	Nevenvestigingen	55
16.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	55

1. Geconsolideerde balans per 31 december 2018 (bedragen x 1.000 €)

1. Geconsolideerde balans na resultaatbestemming per		31 december 2018	31 december 2017
Activa			
Vaste activa			
5.1	Immateriële vaste activa	21.987	4.085
5.2	Materiële vaste activa	395.135	399.065
5.3	Financiële vaste activa	2.771	2.931
Totaal vaste activa		419.893	406.081
Vlottende activa			
5.4	Vorraden	13.181	12.003
5.5	Onderhanden werk uit hoofde van DBC's/ DBC-zorgproducten	5.369	12.266
5.6	Debiteuren en overige vorderingen	94.043	101.915
5.7	Vordering uit hoofde van Garantieregeling kapitaallasten	1.791	18.257
5.8	Liquide middelen	74.524	41.857
Totaal vlottende activa		188.908	186.298
Totaal activa		608.801	592.379
Passiva			
5.9	Groepsvermogen		
	Kapitaal	0	0
	Bestemmingsreserve rendementsdeling	69	197
	Bestemmingsreserve fondsen	2.250	2.090
	Algemene en overige reserves	131.329	147.934
	Wettelijke reserves	21.987	0
	Algemene reserve BV's	4.509	3.341
	Aandeel van derden	0	670
Totaal groepsvermogen		160.144	154.232
5.10	Voorzieningen	55.820	49.355
5.11	Langlopende schulden (meer dan 1 jaar)	229.073	269.053
5.12	Kortlopende schulden en overlopende passiva (ten hoogste 1 jaar)	163.765	119.738
Totaal passiva		608.801	592.379

2. Geconsolideerde resultatenrekening over 2018 (bedragen x 1.000 €)

2. Geconsolideerde resultatenrekening over		2018	2017
Bedrijfsopbrengsten			
9.2	Opbrengsten zorgprestaties	635.545	622.779
9.3	Opbrengst uit hoofde van Garantieregeling kapitaallasten	1.791	6.250
9.4	Subsidies	28.344	26.214
9.5	Overige bedrijfsopbrengsten	36.757	40.811
Som der bedrijfsopbrengsten		702.437	696.054
Bedrijfslasten			
9.6	Personeelskosten	334.919	327.732
9.7	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	34.175	32.412
9.8	Bijzondere waardevermindering van vaste activa	0	0
9.9	Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	92.854	92.527
9.10	Overige bedrijfskosten	221.209	224.080
Som der bedrijfslasten		683.157	676.751
Bedrijfsresultaat		19.280	19.302
9.11	Financiële baten en lasten	-10.667	-14.424
Resultaat voor belasting		8.614	4.879
9.12	Vennootschapsbelasting	-588	-289
Resultaat na belasting		8.026	4.589
Aandeel van derden		-179	-445
Resultaat boekjaar		7.847	4.145

3. Geconsolideerd kasstroom- overzicht over 2018 (bedragen x 1.000 €)

3. Geconsolideerd kasstroomoverzicht		2018	2017	
Kasstroom uit operationele activiteiten				
2	Bedrijfsresultaat	A	19.280	19.302
Aanpassingen voor:				
9.7	• afschrijvingen	34.175	32.412	
9.8	• bijzondere waardeverminderingen	0	-2.599	
5.10	• mutaties voorzieningen	6.464	5.427	
5.3	• geblokkeerde rekening ABN AMRO	400	400	
		B	41.039	35.640
Veranderingen in werkkapitaal:				
5.4	• voorraden	-1.178	-778	
5.5	• mutatie onderhanden werk DBC's/DBC-zorgproducten	6.897	-9.431	
5.6	• vorderingen	7.871	-14.966	
5.7	• vorderingen uit hoofde van bekostiging	16.466	-5.488	
5.12	• kortlopende schulden (exclusief schulden aan kredietinstellingen)/integratieheffing btw	-2.151	9.454	
5.11				
		C	27.906	-21.210
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			88.226	33.733
9.11	Ontvangen interest	74	5	
9.11	Betaalde interest	-13.001	-14.503	
9.12	Betaalde vennootschapsbelasting	-333	-385	
		D	-13.260	-14.884
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		E=A+B+C+D	74.966	18.849
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
5.1	Investerings in immateriële vaste activa	-18.760	-4.085	
5.2	Investerings in materiële vaste activa	-29.387	-30.413	
5.2	Desinvesteringen materiële vaste activa	0	0	
	Investering in goodwill Dermatologisch centrum Isala BV	-2.783	0	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		F	-50.931	-34.498
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
5.11	Nieuw opgenomen leningen	25.000	55.000	
5.11	Aflossingen langlopende leningen	-13.452	-67.789	
5.11	Swap/disagiokosten	-2.935	-1.689	
5.3	Aflossing verstrekte lening aan derden	20	187	
	Dividenduitkering Zwolse Dermatologen BV	0	-370	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		G	8.632	-14.663
Mutatie geldmiddelen (exclusief kortlopende schulden aan kredietinstellingen)		H=E+F+G	32.667	-30.311
5.8	Saldo liquide middelen per 1 januari	41.857	72.168	
	Saldo liquide middelen per 31 december	74.524	41.857	-30.311

4. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

4.1 Algemeen

4.1.1 Doel Stichting Holding Isala klinieken (Kamer van Koophandel, nummer 5082695)

Artikel 2 van de statuten

De stichting heeft ten doel: het voeren van het bestuur over en/of deelnemen aan instellingen casu quo rechtspersonen van gezondheidszorg en instellingen casu quo rechtspersonen die gezondheidszorg (-organisatie) ondersteunende diensten leveren, een en ander in de ruimste zin van het woord, in het bijzonder onder meer:

- de stichting: Stichting Isala klinieken, statutair gevestigd in de gemeente Zwolle op het adres Dokter van Heesweg 2
- de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid: Isala BV, statutair gevestigd te Zwolle.

De stichting heeft tevens ten doel: het (doen) ontwikkelen, beheren, in stand houden en bewaken van de kwaliteit welke verbonden is aan het merk 'Isala'.

4.1.2 Doel Stichting Isala klinieken

Artikel 2 van de statuten

De stichting heeft ten doel: het onderzoek, de behandeling, de verpleging en de verzorging van zieken en gehandicapten, zowel intra- als extramuraal, alsmede het verschaffen van huisvesting voor de doelgroepen met bijbehorende voorzieningen, en voorts al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

4.1.3 Doel Isala BV

Artikel 2 van de statuten

De vennootschap heeft ten doel:

- het deelnemen in en het besturen van rechtspersonen waarmee de Stichting Holding Isala klinieken, statutair gevestigd te Zwolle, in een groep is verbonden
- het verkrijgen, verwerven in genot, vervreemden, huren, verhuren, vervaardigen, administreren, financieren, beheren, exploiteren en bezwaren van goederen

- het al dan niet tezamen met anderen deelnemen in en besturen van andere rechtspersonen, instellingen en ondernemingen
- het voorzien in de behoefte aan financieringsmiddelen van rechtspersonen waarmee de vennootschap in een groep is verbonden en van anderen
- het verlenen van managementdiensten en het aangaan van managementovereenkomsten
- het sluiten van overeenkomsten waarbij de vennootschap zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt
- het verrichten van alle andere daden op financieel, commercieel, economisch en administratief gebied
- het verrichten van alle handelingen welke in de ruimste zin verband kunnen houden met of bevorderlijk kunnen zijn voor een van de hiervoor omschreven doeleinden.

4.1.4 Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Verslaglegging

- De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW).
- De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de entiteiten en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de instelling een meerderheidsbelang heeft of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten betrokken die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend. Participaties die zijn verworven uitsluitend met het doel om ze binnen afzienbare termijn weer te vervreemden, worden niet geconsolideerd.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018 dat is geëindigd op de balansdatum 31 december 2018.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar (2017)

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling in 2018 zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Vergelijkende cijfers

Herrubricering van vergelijkende cijfers heeft niet plaatsgevonden.

4.1.5 Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen een aantal schattingen en veronderstellingen:

- de waardering van de uitval in het onderhanden werk
- de verdeling van de toerekening van de afspraken met de verzekeraars met betrekking tot schadejaar 2018
- effecten van de afwikkeling van de belconsulten
- de voorziening voor risico's uit hoofde van zelfonderzoeken en locatieoverstijgende productie
- de gehanteerde uitgangspunten bij de bedrijfswaardebepaling
- de overige voorzieningen.

4.1.6 Consolidatie

Algemeen

- In de geconsolideerde jaarrekening van Stichting Holding Isala klinieken zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop overwegende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. Deze jaarrekening bevat de financiële informatie van zowel de zorginstelling als de geconsolideerde maatschappijen van de zorginstelling. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Stichting Holding Isala klinieken.
- Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed uitgeoefend kan worden. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.
- In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd evenals de binnen de groep gemaakte resultaten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.
- Als gevolg van de zeggenschaps-/eigendomsverhoudingen van Isala Apotheek BV waarbij geen sprake is van 'control', zijn de aandelen in het kapitaal en het resultaat van de vennootschap in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder respectievelijk de financiële vaste activa en de financiële baten en lasten en niet meegeconsolideerd.

Groepsverhoudingen

Onder de groep, met Stichting Holding Isala klinieken als groepshoofd, vallen de volgende rechtspersonen:

Naam	Zetel	Belang
Stichting Isala klinieken	Zwolle	zeggenschap
Dermatologisch centrum Isala BV	Zwolle	100%
Isala BV	Zwolle	100%
Isala Onroerend Goed BV	Zwolle	100%
Isala Business BV	Zwolle	100%
Isala Behandelen en Onderzoek Centra BV	Zwolle	100%
Isala Apotheek BV	Zwolle	50% (niet in consolidatie)

Juridisch gefuseerd

Per 1 januari 2017 zijn Stichting Isala klinieken en Stichting Zorgcombinatie Noorderboog juridisch gefuseerd. Vanaf dat moment worden de activiteiten van de laatstgenoemde stichting voortgezet vanuit Stichting Isala klinieken. Vanaf 2015 wordt in de geconsolideerde jaarrekening de 'pooling of interests'-methode toegepast als gevolg van de bestuurlijke fusie van beide stichtingen per 1 januari 2015. Derhalve zijn er geen aanpassingen in de wijze van opstellen van de geconsolideerde jaarrekening vanaf het moment van de juridische fusie.

Dermatologisch centrum Isala BV

De deelneming in Dermatologisch centrum Isala BV was voorheen opgenomen onder Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV als een 51% belang. Per 30 juli 2018 zijn de aandelen (8.820 aandelen ad € 1 zijnde 49%) van de Zwolse Dermatologen BV per akte van levering verkocht aan Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV tegen betaling van € 3,0 miljoen.

Per 1 november 2018 zijn de aandelen (18.000 aandelen ad € 1 zijnde 100%) van Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV per akte van levering verkocht aan Stichting Isala klinieken tegen een betaling van € 6,4 miljoen. De verkrijging van de aandelen is verwerkt als vermogensverschuiwing (met verwerking binnen het eigen vermogen), waarbij € 2,1 miljoen ten laste van het groepsvermogen is gebracht (het bedrag dat meer is betaald dan de financiële boekwaarde).

Isala Apotheek

Belang in de joint venture Isala Apotheek BV is behouden door middel van certificaten in Stichting Administratiekantoor (STAK) Isala Apotheek. Onderlinge transacties vinden plaats op marktconforme basis. Waardering vindt plaats tegen nettovermogenswaarde.

4.1.7 Verbonden rechtspersonen

Activiteiten van de in de consolidatie opgenomen entiteiten

- Stichting Isala klinieken heeft tot doel het onderzoek, de behandeling, de verpleging en de verzorging van zieken en gehandicapten.
- Isala BV heeft tot doel het deelnemen in en het besturen van rechtspersonen waarmee de Stichting Holding Isala klinieken in een groep verbonden is.
- Isala Onroerend Goed BV exploiteert onroerend goed en verhuurt dit aan Stichting Isala klinieken (kantoorgebouw Dokter Spanjaardweg), aan Dermatologisch centrum Isala BV (polikliniek Dokter Spanjaardweg) en aan derden.
- Dermatologisch centrum Isala BV verleent alle soorten dermatologische zorg aan patiënten. Dit centrum neemt diensten af van Stichting

Isala klinieken, met name van de medisch-ondersteunende sector (diagnostisch onderzoek).

- Isala Apotheek BV exploiteert een poliklinische apotheek die geoutilleerd is om 7 dagen per week 24 uur per dag geopend te zijn en die daarmee voor de regio de rol van dienstenapotheek vervult.
- Isala Business BV heeft tot doel het exploiteren van rechtspersonen op het gebied van de facilitaire dienstverlening in de gezondheidszorg waarmee de Stichting Holding Isala klinieken in een groep verbonden is.

Goodwill

Vanaf de overnamedatum van een vennootschap worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de desbetreffende vennootschap. De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen.

Marktconform

Transacties met verbonden partijen vinden marktconform plaats.

Niet in consolidatie

De stichting heeft geen verbonden stichtingen en vennootschappen die niet in de consolidatie betrokken zijn.

4.1.8 Medisch specialisten

- De medisch specialisten in vrije vestiging hebben zich verenigd in een Medisch Specialistisch Bedrijf (MSB). De honorariumgeldstromen die met de specialisten in vrije vestiging samenhangen qua opbrengsten en kosten worden verwerkt in de resultatenrekening.
- De medisch specialisten in loondienst ontvangen salaris; deze salariskosten maken deel uit van de personeelskosten. Het honorarium dat voor de medisch specialisten in loondienst wordt gedeclareerd is evenals voorheen verantwoord als onderdeel van de opbrengsten.
- Stichting Isala klinieken heeft overeenkomsten gesloten met de maatschap Medisch Specialistisch

Bedrijf Isala (MSB-I), de maatschap Dermatologie Zwolle en MKA Zwolle BV (Mondziekten, Kaak- en Aangezichtschirurgie).

- In 2018 heeft het MSB-I een achtergestelde lening verstrekt aan Stichting Isala klinieken ter grootte van € 2,5 miljoen. Deze lening is opgenomen onder de langlopende schulden.

4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

4.2.1 Activa en passiva

Omschrijving

- Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen historische kosten.
- Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vast te stellen.
- Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling ervan gepaard gaat met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag ervan betrouwbaar is vast te stellen.
- Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.
- Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De jaarrekening is gepresenteerd in duizenden euro's (bedragen x 1.000 €); de euro is ook de functionele valuta van de Stichting Holding Isala klinieken.

4.2.2 Materiële en immateriële vaste activa

De materiële en immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Hierbij wordt geen rekening gehouden met restwaarde.

De afschrijvingspercentages zijn vermeld in hoofdstuk 7 Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële en materiële vaste activa.

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze in mindering gebracht op de investeringen.

Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

4.2.3 Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderinggrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is waarbij ook leningen van deze deelneming worden betrokken (netto-investering), wordt deze op nihil gewaardeerd.

4.2.4 Bijzondere waardeverminderingen

Realiseerbare waarde versus boekwaarde

Vaste activa met een lange levensduur worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer zich wijzigingen of omstandigheden voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend wordt. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de opbrengstwaarde of de bedrijfswaarde zijnde de geschatte contante waarde van de toekomstige nettokasstroom die het actief naar verwachting genereert.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

De opbrengstwaarde is gebaseerd op de geschatte verkoopprijs minus de geschatte kosten die nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Bedrijfswaardeberekening

Stichting Isala klinieken heeft de realiseerbare directe opbrengstwaarde bij verkoop en de contante waarde van de toekomstige kasstromen van haar zorgvastgoed benaderd op concernniveau en vergeleken met de boekwaarde van het vastgoed en de overige met de bedrijfsvoering samenhangende activa per 31 december 2018. Uitkomst hiervan is dat de bedrijfswaarde hoger is dan de boekwaarde waardoor geen bijzondere waardevermindering verwerkt hoeft te worden.

Voor de bedrijfswaardeberekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de berekening vindt plaats op basis van de begroting 2019; voor de jaren 2019-2023 is uitgegaan van een jaarlijkse groei/indexatie van opbrengsten en kosten van 1,5%
- de eindwaarde wordt bepaald op basis van het Gordon Growth Model met een groeifactor van 1,5%
- als disconteringsvoet is 6% gehanteerd, conform voorgaande jaren.

4.2.5 Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De verkrijgingsprijs voor de magazijnvoorraden wordt bepaald op basis van de voortschrijdende historische inkoopprijs en voor de overige voorraden op basis van de laatst bekende inkoopprijs. Prijsverschillen worden in de exploitatie verwerkt.

4.2.6 Financiële instrumenten

Omschrijving

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten en afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten); deze derivaten worden door de instelling gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien:

- de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn
- een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen
- het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen de reële waarde met verwerking

van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

In contracten besloten afgeleide instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract omdat niet aan de hiervoor genoemde voorwaarden is voldaan, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract. Stichting Isala klinieken heeft geen afgeleide instrumenten die gescheiden moeten worden van het basiscontract.

Verwerking

Financiële instrumenten worden bij eerste opname verwerkt tegen de reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Als financiële instrumenten bij de vervolgwaaarding worden gewaardeerd tegen de reële waarde of geamortiseerde kostprijs met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden de direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De in contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Verstreckte leningen en overige vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van lineaire amortisatie.

De aflossingsverplichtingen van de langlopende schulden voor het komende jaar worden opgenomen onder kortlopende schulden.

4.2.7 Afgeleide financiële instrumenten

Kostprijs-hedge-accounting

Stichting Isala klinieken maakt gebruik van renteswaps (derivaten) om de rentevariabiliteit van opgenomen leningen af te dekken. Voor deze instrumenten wordt kostprijs-hedge-accounting toegepast teneinde de resultaten uit waardeveranderingen van renteswaps en de afgedekte positie gelijktijdig in de resultatenrekening te verwerken. De toepassing van kostprijs-hedge-accounting leidt tot de hierna beschreven waarderingsgrondslagen voor financiële instrumenten.

Herwaardering/vervolgwaardering

- Indien kostprijs-hedge-accounting wordt toegepast vindt zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die zich naar verwachting voordoet, geen herwaardering van dit instrument plaats. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de winst-en-verliesrekening wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Indien de afgedekte positie van een te verwachten toekomstige transactie leidt tot de opname in de balans van een niet-financieel actief of een niet-financiële verplichting, wordt de kostprijs van dit actief aangepast met de afdekkingsresultaten die nog niet in de winst-en-verliesrekening zijn verwerkt.
- Indien afgeleide instrumenten aflopen of worden verkocht dient de cumulatieve winst of het cumulatief verlies welke tot dat moment nog niet in de winst-en-verliesrekening was verwerkt, als overlopende post in de balans opgenomen te worden totdat de afgedekte transacties plaatsvinden. Indien de transacties naar verwachting niet meer plaatsvinden, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.
- Indien afgeleide instrumenten niet langer voldoen aan de voorwaarden voor hedge accounting, maar het financiële instrument niet wordt verkocht, wordt ook de hedge accounting beëindigd. De vervolgwaardering van het financiële instrument gebeurt dan tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Hedgedocumentatie

Stichting Isala klinieken documenteert de hedgerelatie in generieke hedgedocumentatie. Daarbij bepaalt de instelling op elke balansdatum de mate van ineffectiviteit van de combinatie van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie (de hedgerelatie).

De mate van ineffectiviteit van de hedgerelatie wordt vastgesteld door vergelijking van de kritische kenmerken van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie in de hedgerelatie.

Stichting Isala klinieken hanteert voor deze vergelijking de volgende kritische kenmerken:

- omvang
- looptijd
- afgedekt risico
- wijze van afrekening van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie.

Ineffectiviteit

Wanneer de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, aan elkaar gelijk zijn (geweest), is geen sprake (geweest) van ineffectiviteit.

Als de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, niet aan elkaar gelijk zijn (geweest), is sprake (geweest) van ineffectiviteit. In dat geval wordt de mate van ineffectiviteit vastgesteld door de verandering in reële waarde van het afdekkingsinstrument te vergelijken met de verandering in reële waarde van de afgedekte positie. Indien sprake is van een cumulatief verlies op de hedgerelatie over de periode vanaf de eerste verwerking van het afdekkingsinstrument tot aan de balansdatum, wordt deze ineffectiviteit direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Op 18 december 2018 heeft Stichting Isala klinieken € 25,0 miljoen definitief opgenomen van Faciliteit E en de bijbehorende renteswap naar rato afgekocht. Hierna resteert generiek een 100% rente-indekking en is sprake van een effectieve hedge. De bestaande reservering in verband met ineffectiviteit is ten gunste van de winst-en-verliesrekening verwerkt in 2018.

4.2.8 Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.
- De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitopslagen.
- De reële waarde van derivaten waarbij collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de (Eonia) swapcurve, omdat door de uitwisseling het krediet- en liquiditeitsrisico wordt gemitigeerd.
- De reële waarde van derivaten waarbij geen collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de relevante swapcurve vermeerderd met krediet- en liquiditeitopslagen.

4.2.9 Onderhanden werk DBC-zorgproducten

Opbrengst- en productiewaarde

- Het onderhanden werk is bepaald op basis van de opbrengstwaarde van een tussentijds zorgproduct, gebaseerd op de per balansdatum geregistreeerde verrichtingen. Bij deze methode is berekend wat de integrale omzetwaarde van het product is wanneer het product, gegeven de gerealiseerde verrichtingen/zorgactiviteiten, op het moment van de bepaling van het onderhanden werk ook daadwerkelijk wordt afgesloten.
- De Onderhanden werk (OHW)-Grouper bepaalt op basis van een afleiding in de DOT-boomstructuur de productiewaarde van het onderhanden werk. Hierbij worden de nog openstaande zorgtrajecten (op de peildatum) in combinatie met de uitgevoerde zorgactiviteiten (uitgevoerd vóór de peildatum) in de OHW-Grouper afgeleid naar een DOT-zorgproduct.
- De waardering van het onderhanden werk is gecorrigeerd met de te verwachten schadelastoverschrijdingen bij de zorgverzekeraars. Deze schadelastoverschrijding is toegerekend aan de boekjaren 2018 en 2019 op basis van een voortgangpercentage van de gerealiseerde opbrengsten binnen de contracten. Hierbij is vastgesteld welk aandeel van het contract gerealiseerd wordt in 2018 en welk in 2019.
De hieruit voortvloeiende nuancerings op de omzet vanwege te verwachten schadelastoverschrijdingen zijn verwerkt in de 'onderhanden werk'-stand.

Voorschotten

Het onderhanden werk is per verzekeraar gesaldeerd met de ontvangen voorschotten. Wanneer per verzekeraar het ontvangen voorschot hoger is dan het onderhanden werk, wordt het verschil eerst verrekend met de nog te factureren overige zorgproducten en daarna met de debiteurenpositie van de betreffende verzekeraar. Voor zover contractafspraken (aanneemsom of plafond) met verzekeraars worden overschreden, is een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op het onderhanden werk. Financieringsoverschotten tot en met 2017 zijn niet betrokken in de verrekening met het onderhanden werk.

4.2.10 Vorderingen

Waardering/vervolgwaardering

De eerste waardering van vorderingen vindt plaats tegen de reële waarde, inclusief transactiekosten; door toepassing van de effectieve rentemethode worden transactiekosten als onderdeel van de amortisatie verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De vervolgwaardering van vorderingen vindt plaats tegen de geamortiseerde kostprijs; wanneer geen sprake is van agio/disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Voorziening verwachte oninbaarheid

Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van te verwachten oninbaarheid. De hoogte van de voorziening is zowel afhankelijk van de categorie debiteur als van de ouderdom van de vorderingen. Alle facturen ouder dan 2 jaar worden voor 100% voorzien. Daarnaast wordt per categorie een percentage van de omzet voorzien. Dit percentage is vastgesteld aan de hand van historische gegevens over de periode 2014 tot en met 2017. Periodiek zullen de percentages herijkt worden. Indien noodzakelijk zijn voor debiteuren additionele voorzieningen opgenomen. De looptijd van de vorderingen bedraagt minder dan 1 jaar.

4.2.11 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan 12 maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder de schulden aan kredietinstellingen onder de 'kortlopende schulden'. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.2.12 Voorzieningen

Algemeen

- Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze te schatten is.
- Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.
- Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Hierbij wordt gebruikgemaakt van het werkelijke uurloon per medewerker en, waar dat van toepassing is, vermeerderd met een algemene opslag voor sociale lasten van 14,80%, een pensioenbijdrage werkgever van 8,49%, vakantietoelage en eindejaarsuitkering.
- De voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.
- Wanneer verplichtingen naar verwachting door

een derde worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien waarschijnlijk is dat deze vergoeding ontvangen wordt bij de afwikkeling van de verplichting.

PLB

De voorziening 'Persoonlijk levensfase budget (PLB)' is berekend op basis van het saldo 'PLB-uren' vermenigvuldigd met het werkelijke uurloon per medewerker vermeerderd met sociale lasten.

Voor zover verwacht wordt dat deze uren niet worden uitbetaald of worden ingezet in het Meerkeuzesysteem arbeidsvoorwaarden, is aanvullend een toeslag berekend voor vakantiegeld, eindejaarsuitkering en een pensioenbijdrage werkgever.

Voor de voorziening 'Levensfasebudget-uren' is geschat wat de kans is dat sprake is van uitbetaling van uren versus het opnemen van uren. Alleen voor de uren die naar verwachting worden opgenomen is gerekend met een toeslag voor vakantiegeld, eindejaarsuitkering en pensioenbijdrage werkgever. De voorziening heeft een langlopend karakter.

Daarnaast is rekening gehouden met de verplichting tot het hanteren van de overgangsregeling 'Persoonlijk levensfasebudget 45+' volgens de Cao Ziekenhuizen. Het persoonlijke levensfasebudget is gekwalificeerd als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst eenmalig uit te keren PLB-uren. De berekening is gebaseerd op cao-bepalingen, blijfkans en leeftijd. Bij het bepalen van de opslag vakantietoeslag, de eindejaarsuitkering en pensioenpremie is gebruikgemaakt van een variabele schaal. De kans op uitbetaling is bepaald op 10%.

Reorganisatie

De voorziening 'reorganisatie' is gevormd voor medewerkers die per balansdatum als boventallig zijn aangemerkt. De voorziening is gebaseerd op de doorbetalingsverplichtingen zoals overeengekomen in het Sociaal Plan dat is afgesproken met de vakbonden, rekening houdend met de kans dat medewerkers ander werk vinden binnen of buiten de organisatie (op basis van een individuele beoordeling). Tevens is rekening gehouden met bijkomende kosten voor de begeleiding van boventalligen naar ander werk (zoals outplacement, bijscholing, suppletiebetalingen).

Jubileumuitkeringen

De voorziening 'jubileumuitkeringen' is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op het berekende risico dat Stichting Isala klinieken een uitkering dient te verstrekken. Dit risico op uitbetaling is per leeftijdscategorie en per jubileumsoort langs

statistische weg bepaald met gebruikmaking van het huidige personeelsbestand. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,5%.

Uitkering bij pensioen

De voorziening 'uitkering bij pensioen' is gevormd voor de verplichtingen die Stichting Isala klinieken heeft tegenover haar personeel uit hoofde van een gratificatie, aan medewerkers uit te keren bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Op basis van het huidige personeelsbestand is langs statistische weg bepaald hoe groot het risico is dat Stichting Isala klinieken een uitkering dient te verstrekken. Jaarlijks wordt de voorziening bepaald op basis van de dan geldende salarissen. Uitgangspunt voor de bepaling is, dat de indexering van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,9%.

Loondoorbetaling bij ziekte

De voorziening 'loondoorbetaling bij ziekte' is gevormd voor de verplichtingen die het ziekenhuis heeft tegenover personeelsleden die op de balansdatum langer dan 6 maanden ziek zijn. De voorziening is berekend voor een loondoorbetalingstermijn van maximaal 24 maanden. Het eerste jaar wordt 100% van het salaris doorbetaald en in het tweede jaar 70% van het salaris. De kans dat een medewerker de volledige termijn van 24 maanden ziek blijft, is op basis van historische gegevens gesteld op 70%. Aangezien de berekening gebaseerd is op een maximale doorbetalingstermijn van 24 maanden is deze voorziening als kortlopend te beschouwen.

Deze voorziening is opgebouwd inclusief sociale lasten, pensioenpremie, vakantietoeslag en eindejaarsuitkering. Er is een bijschatting gemaakt voor te verwachten transitievergoedingen. Hiervoor is gebruikgemaakt van uitstroompercentages gebaseerd op 2016 en 2017. Uitgangspunt voor de bepaling is dat de indexering van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,5%. Ultimo 2017 heeft bijschatting plaatsgevonden voor de opslag van de werkgeverslasten (vakantietoeslag, eindejaarsuitkering en pensioenpremie).

Nacontrole/zelfonderzoek

De voorziening 'nacontrole/zelfonderzoek' betreft de risico's die voortvloeien uit geconstateerde onjuiste registraties en/of declaraties die kunnen leiden tot terugbetaling aan verzekeraars of tot verrekening met contractafspraken.

Medische aansprakelijkheid

De voorziening 'medische aansprakelijkheid' betreft de risico's ten aanzien van medische aansprakelijkheid voor het deel dat niet is gedekt vanuit de aansprakelijkheidsverzekering.

4.2.13 Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan 1 jaar. Kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal 1 jaar.

De schulden worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (nominale waarde).

De aflossingsverplichtingen voor de langlopende schulden voor het komende jaar worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

4.2.14 Belasting

Winstbelastingen/latente belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De over het boekjaar verschuldigde belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op de verslagdatum.

Voor de vennootschapsbelasting wordt 20% over de eerste € 200.000 gehanteerd en 25% over het meerdere.

Vennootschapsbelasting

De besloten vennootschappen zijn belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Isala BV vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met:

- Isala Onroerend Goed BV (vanaf 1 februari 2007)
- Isala Business BV (vanaf 1 februari 2007)
- Isala Behandelen- en Onderzoek Centra BV (vanaf 27 december 2007).

Dermatologisch centrum Isala BV maakt geen deel uit van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting.

De verschuldigde vennootschapsbelasting door Dermatologisch centrum Isala BV is opgenomen onder de kortlopende schulden. Voor de fiscale verliezen die zijn ontstaan in de overige vennootschappen binnen de fiscale eenheid is voorzichtigheidshalve geen actieve belastinglatentie opgenomen, omdat onvoldoende zeker is dat de fiscale verliezen verrekend kunnen worden met toekomstige fiscale winsten.

Ultimo 2018 was sprake van € 245.717 aan fiscaal verrekenbaar verlies voor de fiscale eenheid; het betreft de definitieve aangifte over 2017.

Omzetbelasting vennootschappen

Voorvoemde vennootschappen - samen met Stichting Isala klinieken en het Dermatologisch centrum Isala BV - maakten gedurende 2018 deel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting.

4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

4.3.1 Algemeen

Werkwijze

- Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.
- Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar is vast te stellen.
- Baten worden verantwoord in het jaar waarin de baten zijn gerealiseerd.
- Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.
- De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop ze betrekking hebben.
- Baten en lasten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Er is voor gekozen de opbrengst uit hoofde van de Garantieregeling kapitaallasten separaat in het model op te nemen (de Garantieregeling is vanaf 2017 niet meer van toepassing). Naar onze mening geeft deze presentatie beter inzicht in de herkomst en aard van de opbrengsten.

Opbrengst dienstverlening

De opbrengsten uit dienstverlening worden verantwoord naar rato van de verrichte prestaties gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum en in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten; voorwaarde is dat het resultaat betrouwbaar kan worden geschat, dat wil zeggen indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- het bedrag kan op betrouwbare wijze worden bepaald
- er zijn waarschijnlijke economische voordelen
- de mate waarin de dienstverlening op de balansdatum is verricht kan op betrouwbare wijze worden bepaald
- de gemaakte kosten en kosten die nog gemaakt moeten worden, kunnen betrouwbaar worden bepaald; als dat niet kan, worden opbrengsten slechts verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening.

De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

4.3.2 Pensioenen

Toegezegde pensioenregeling

Stichting Isala klinieken heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor komen medewerkers in aanmerking die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd. De verplichtingen voor Stichting Isala klinieken die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). Stichting Isala klinieken draagt hiervoor premies af, waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

Dekkingsgraad

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door diens financiële verplichtingen) dit toelaat. Pensioenfondsen zijn wettelijk verplicht om een reserve aan te houden. Die reserve is bedoeld om tegenvallers en moeilijke economische omstandigheden op te kunnen vangen. PFZW moet minimaal een dekkingsgraad van 104,3% hebben. Het is niet toegestaan om daar langer dan 5 jaar onder te zitten. Als dat toch gebeurt, moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen.

PFZW is volgens de spelregels pas financieel gezond bij een dekkingsgraad van ruim 124%. Vanaf dat moment kan PFZW de pensioenen volledig laten meegroeien met de stijgende prijzen (indexeren). Vanaf een gemiddelde dekkingsgraad van 110% over de laatste 12 maanden mag PFZW de pensioenen gedeeltelijk laten groeien. Per 31 december 2018 is de beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds Zorg en Welzijn vastgesteld op 101,3%, de dekkingsgraad van december 2018 bedraagt 97,5% (bron www.pfzw.nl).

Stichting Isala klinieken heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Stichting Isala klinieken heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

4.3.3 Personele kosten

- Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan de werknemers respectievelijk de belastingautoriteit. De honoraria voor vrijgevestigde medisch specialisten worden als afzonderlijke post benoemd.
- De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen.
- Voor de beloningen met opbouw van rechten (sabbatical leave, gratificaties en dergelijke) worden de te verwachten lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van gratificaties wordt verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór de balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen gemaakt kan worden. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste gebracht van de winst-en-verliesrekening.
- Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid), worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op de balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op de balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. Deze verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende

verplichting op de balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (cao en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste gebracht van de winst-en-verliesrekening.

4.3.4 Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten:

- de van derden en groepsmaatschappijen ontvangen (te ontvangen) en aan derden en groepsmaatschappijen betaalde (te betalen) interest
- het aandeel van de stichting in het resultaat van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen dan wel ontvangen dividenden van deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend
- de waardeveranderingen van financiële vaste activa en effecten.

4.4. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Betalingen die voortvloeien uit langlopende leningen worden voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als kasstroom uit financieringsactiviteiten. Kasstromen uit financiële derivaten waarbij hedge accounting niet langer wordt toegepast, worden consistent met de aard van het instrument ingedeeld vanaf de datum waarop de hedge accounting is beëindigd.

4.5 Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

4.6 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft Stichting Holding Isala klinieken zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de instellings specifieke (sectorale) regels.

4.7 Specifieke aandachtspunten jaarrekening 2018 medisch-specialistische zorg

4.7.1 Context omzetverantwoording

Sinds 2012 is sprake van landelijke onzekerheden rondom de omzetverantwoording voor instellingen voor medisch-specialistische zorg (MSZ). Dit geldt voor ziekenhuizen, universitair medische centra (UMC's) en zelfstandige behandelcentra (ZBC's). Die landelijke onzekerheden met betrekking tot de omzetverantwoording zijn de laatste jaren verminderd. In 2014 zijn de risico's drastisch afgenomen dankzij de invoering van de vaststelling van de uitkomsten van het expert-onderzoek naar de omzetverantwoording 2012 en 2013 en de vaststelling van transitiebedragen. In 2015 en 2016 zijn de risico's verder verminderd.

Voor de jaarrekening 2018 van Stichting Isala klinieken resteren de volgende van toepassing zijnde (landelijke) aandachtspunten:

1. Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2017
2. Rechtmatigheidscontroles MSZ 2018
3. Toerekening van de contractafspraken met zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar en afwikkeling oude jaren
4. Overige (lokale) onzekerheden.

Bij de omzetbepaling van de DBC-zorgproducten en overige zorgproducten heeft Isala de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gehanteerd zoals beschreven in deze jaarrekening in hoofdstuk 4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling. Bij de omzetbepaling zijn de uitkomsten van het aanvullend omzetonderzoek 2018 meegenomen en verder is de 'Handreiking Rechtmatigheidsonderzoek 2018 Medisch Specialistische Zorg' gevolgd.

In de volgende paragraaf (4.7.2) is toegelicht wat het effect is van de vier voor Isala van toepassing zijnde (landelijke) aandachtspunten (inclusief de status ervan) op de jaarrekening 2018.

4.7.2 Toelichting (landelijke) onzekerheden voor de jaarrekening 2018

4.7.2.1 Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2017

De review van fase 2 van het zelfonderzoek 2017 is op 28 december 2018 afgerond en geaccordeerd door het kernteam. De afwikkeling met zorgverzekeraars kan pas geschieden nadat in fase 3 de microcorrectie-eis geverifieerd is door de verzekeraars.

Isala kent het maximale risico, zijnde de door de zorgverzekeraars vastgestelde uitkomst van het zelfonderzoek. Isala gaat ervan uit dat de door de zorgverzekeraars vastgestelde uitkomst een goede basis is voor een betrouwbare schatting van de uiteindelijke uitkomst van de onderhandelingen met de zorgverzekeraars.

4.7.2.2 Rechtmatigheidscontroles MSZ 2018

Handreiking

De Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) en Zorgverzekeraars Nederland (ZN) hebben een Handreiking Rechtmatigheids-onderzoek MSZ 2018 gepubliceerd. De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) heeft niet bevestigd dat deze handreiking in overeenstemming is met publiek-rechtelijke regelgeving, zodat een inherent risico aanwezig blijft.

De rechtmatigheidscontroles worden beoordeeld door de representerende zorgverzekeraars. Op basis van de beoordelingen zullen alle verzekeraars gezamenlijk over de rechtmatigheid van de facturatie 2018 concluderen. De instelling heeft, voor de jaarrekening deels op basis van een risicoanalyse, onderzoek verricht naar de risico's die voor Isala materieel zijn. In deze risicoanalyse zijn de uitkomsten van eerder uitgevoerde aanvullende omzetonderzoeken en beschikbare overige in- en externe controles betrokken.

Onderzoek 2018

Op het moment van opstellen van deze jaarrekening geeft Isala uitvoering aan de Handreiking Rechtmatigheids-onderzoek MSZ 2018. De voorlopige uitkomsten zijn betrokken bij het opstellen van deze jaarrekening en het inschatten van de risico's die voortvloeien uit

geconstateerde onjuiste registraties en/of declaraties, rekening houdend met de contractafspraken met zorgverzekeraars. Naar verwachting volgt in het najaar 2018 uitsluitel over dit onderzoek.

De Raad van Bestuur van Isala verwacht dat de uitkomst van het onderzoek kan leiden tot niet-materiële nagekomen baten of lasten. Waar nodig heeft Isala nuanceringen geboekt.

Doelmatigheidscontroles

Zorgverzekeraars kunnen eventueel nog controles op doelmatigheid en gepast gebruik over voorgaande jaren uitvoeren. Isala gaat ervan uit dat die controles geen financieel effect met terugwerkende kracht hebben. De NZa heeft in het landelijk overleg echter niet bevestigd dat dit een terechte aanname is, dus deze onzekerheid blijft vooralsnog bestaan. Privaatrechtelijk heeft Isala met zorgverzekeraars geen afspraken ter zake gemaakt anders dan de verwerking van de aandachtspunten zoals opgenomen in het landelijke omzet-onderzoek en de bepaling van de toekomstige handelwijze op nieuwe doelmatigheidsaspecten. De uit de genoemde werkzaamheden en controles voortvloeiende beste inschatting van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten zijn verwerkt in deze jaarrekening.

4.7.2.3 Toerekening van contractafspraken met zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar

Isala heeft met de zorgverzekeraars voor 2018 schadelastafspraken gemaakt op basis van plafondatafspraken (99%) en PxQ-afspraken (1%). Toerekening van de schadelastafspraken aan het boekjaar 2018 heeft plaatsgevonden op basis van een beste schatting van het voortgangpercentage ultimo 2018, in lijn met de Handreiking Omzetverantwoording en rekening houdend met de te verwachten effecten van het rechtmatigheids-onderzoek. Deze correcties zijn conform de Handreiking Omzetverantwoording in mindering gebracht op de omzet 2018 en waar nodig verwerkt in de waardering van het onderhanden werk ultimo 2018.

De uiteindelijke uitkomsten zullen later blijken uit de afrekeningen met de zorgverzekeraars. In deze jaarrekening is de beste inschatting verwerkt van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten.

Daarnaast kan de afrekening van oude schadelastjaren met zorgverzekeraars nog tot nagekomen effecten leiden. Isala heeft de jaren tot en met 2015 afgerekend. Voor 2016 is de afrekening grotendeels afgerond.

4.7.2.4 Overige (lokale) onzekerheden

Voor de opbrengsten 'Psychiatrische Afdeling Algemeen Ziekenhuis (PAAZ)' kunnen nog materiële controles plaatsvinden. Aangezien deze ontwikkeling te onzeker is, is geen voorziening ter zake opgenomen.

4.8 Conclusie Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur heeft ten behoeve van de bepaling van het resultaat en de financiële positie de best mogelijke schattingen gemaakt op basis van de beschikbare informatie, onder andere met betrekking tot bovenstaande aspecten van de omzetverantwoording. De Raad van Bestuur is van mening dat, met voornoemde toelichting, de jaarrekening het vereiste inzicht geeft in het resultaat en de financiële positie van Isala op basis van de ons nu bekende feiten en omstandigheden.

4.9 Ondertekening jaarrekening

De datum van opmaken van de jaarrekening 2018 is 21 mei 2019.

5. Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018

(bedragen x 1.000 €)

5.1 Immateriële vaste activa

5.1 Immateriële vaste activa per	31 december 2018	31 december 2017
Kosten van ontwikkeling	21.987	4.085
Totaal immateriële vaste activa	21.987	4.085

Het verloop van de immateriële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	4.085	0
Bij: investeringen	18.760	4.085
Af: afschrijvingen	858	0
Boekwaarde per 31 december	21.987	4.085

- In 2018 is voor een bedrag van € 18,8 miljoen geïnvesteerd in het nieuwe geïntegreerde elektronisch patiëntendossier (EPD). Sinds november 2018 is het nieuwe EPD in gebruik en is gestart met afschrijven. Er is een wettelijke reserve opgenomen aangezien er sprake is van ontwikkelkosten.
- Een nadere specificatie van het verloop van de immateriële vaste activa per activagroep is weergegeven in hoofdstuk 7 Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële en materiële vaste activa.

5.2 Materiële vaste activa

5.2 Materiële vaste activa per	31 december 2018	31 december 2017
Bedrijfsgebouwen en terreinen	180.338	183.214
Machines en installaties	108.582	110.193
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	75.786	77.831
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering	30.429	27.827
Totaal materiële vaste activa	395.135	399.065

Het verloop van de materiële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	399.065	398.465
Bij: investeringen	29.387	30.413
Bij: terugname bijzondere waardevermindering	0	2.599
Af: afschrijvingen	33.317	32.412
Af: bijzondere waardeverminderingen	0	0
Af: desinvesteringen	0	0
Boekwaarde per 31 december	395.135	399.065

- In 2018 is voor een bedrag van € 29,4 miljoen geïnvesteerd. Hiervan is circa € 5,7 miljoen geïnvesteerd in gebouwen, € 9,1 miljoen in inventarissen en € 14,6 miljoen is ICT-gerelateerd.
- De zekerheidsstellingen zijn te vinden in paragraaf 5.14 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa, en in hoofdstuk 8 Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018.
- Een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep is weergegeven in hoofdstuk 7 Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële en materiële vaste activa.

5.3 Financiële vaste activa

5.3 Financiële vaste activa per	31 december 2018	31 december 2017
Verstrekke leningen	951	951
Afschrijvingen/aflossing	-951	-931
Deelneming	771	511
Geblokkeerde bankrekening	2.000	2.400
Totaal financiële vaste activa	2.771	2.931

Het verloop van de financiële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Boekwaarde per 1 januari	2.931	3.314
Bij: investeringen	0	0
Bij: resultaat deelnemingen	260	204
Af: geblokkeerde rekening/aflossing	420	587
Boekwaarde per 31 december	2.771	2.931

- De geblokkeerde rekening ad € 2,0 miljoen staat niet ter vrije beschikking en is ter aflossing van een langlopende lening die is overgenomen van VVT Noorderboog.
- Isala heeft middels Isala Behandelen en Onderzoek Centra BV een belang van 50% in Isala Apotheek BV (via Stichting Administratiekantoor Isala Apotheek). Kernactiviteit van Isala Apotheek BV is het exploiteren van een poliklinische apotheek die geoutilleerd is om 7 dagen per week 24 uur per dag geopend te zijn, waardoor de Isala Apotheek voor de regio de rol van dienstenapotheek kan vervullen. Isala Apotheek BV heeft ultimo 2018 een eigen vermogen van € 1,5 miljoen en heeft in 2018 een resultaat behaald van € 0,5 miljoen (2017: eigen vermogen € 1,0 miljoen en resultaat € 0,4 miljoen).
- Van de financiële vaste activa heeft een totaalbedrag van € 0,4 miljoen een looptijd korter dan 1 jaar.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Stichting Administratiekantoor Isala Apotheek, Zwolle
Kernactiviteit	het beheren van aandelen in het kapitaal van Isala Apotheek BV
Kapitaalbelang (in %)	50%
Eigen vermogen (31-12-2018)	1.542
Resultaat (2018)	520

5.4 Voorraden

5.4 Voorraden per	31 december 2018	31 december 2017
Medische middelen	13.071	11.862
Overige voorraden	110	142
Totaal voorraden	13.181	12.003

- Een voorziening voor incurante voorraden is in beide boekjaren niet noodzakelijk geacht.
- De zekerheidsstellingen zijn te vinden in paragraaf 5.14 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa, en in hoofdstuk 8 Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018.

5.5 Onderhanden werk uit hoofde van DBC's en DBC-zorgproducten

5.5 Onderhanden werk uit hoofde van DBC's en DBC-zorgproducten per	31 december 2018	31 december 2017
Onderhanden werk DBC's PAAZ	3.481	3.883
Voorziening onderhanden werk DBC's PAAZ	-164	-318
Netto onderhanden werk uit hoofde van DBC's PAAZ	3.317	3.565
Onderhanden werk DBC-zorgproducten	62.201	63.677
Voorziening onderhanden werk	-6.893	-15.114
Netto onderhanden werk uit hoofde van DBC-zorgproducten	55.308	48.563
Voorschot verzekeraars	-122.358	-40.408
Rubricering onder vorderingen en overlopende activa	69.102	546
Voorschot verzekeraars verrekend met onderhanden werk	-53.256	-39.862
Totaal onderhanden werk uit hoofde van DBC's en DBC-zorgproducten	5.369	12.266

De onderhandenwerkpositie ligt ultimo 2018 lager dan ultimo 2017. Dit wordt veroorzaakt door de invoering van het nieuwe EPD. De verzekeraars zijn tijdelijk overgegaan tot bevoorschotting van hetgeen niet is gefactureerd.

5.6 Debiteuren en overige vorderingen

5.6 Debiteuren en overige vorderingen per	31 december 2018	31 december 2017
Debiteuren	11.754	81.822
Verrekenend voorschot en overfinanciering	-4.077	-546
Voorziening dubieuze debiteuren	-1.003	-765
Totaal debiteuren	6.674	80.511
Nog te factureren omzet DBC's/DBC-zorgproducten	123.481	8.373
Voorschot nog te factureren omzet DBC's/DBC-zorgproducten	-65.025	0
Totaal nettopositie nog te factureren omzet DBC's/DBC-zorgproducten	58.455	8.373
Nog te ontvangen bedragen	9.028	8.189
Vorderingen op maatschappen en verbonden rechtspersonen	0	451
Totaal overige vorderingen	9.028	8.640
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde bedragen	19.886	4.390
Totaal overlopende activa	19.886	4.390
Totaal debiteuren en overige vorderingen	94.043	101.915

Debiteuren

- De debiteurenstand (voor verrekening van voorschotten) is gedaald met € 70,1 miljoen. De reden hiervan is dat de facturatie in november en december is stilgelegd in verband met de invoering van het nieuwe EPD.
- De voorziening 'dubieuze debiteuren' ligt ultimo 2018 € 0,2 miljoen hoger.
- In de post 'debiteuren' is een bedrag begrepen van € 0,9 miljoen (2017: € 0,5 miljoen) met een looptijd langer dan 1 jaar.

Nog te factureren omzet DBC's/DBC-zorgproducten

De netto-positie nog te factureren omzet DBC's/DBC-zorgproducten is sterk gestegen in 2018. Dit betreft de per jaareinde 2018 afgesloten DBC's/DBC-zorgproducten en de nog te factureren add-on geneesmiddelen. In januari 2019 is de facturatie met het nieuwe EPD succesvol gestart.

Overlopende activa

De stijging van € 15,5 miljoen in 'overige vorderingen - overlopende activa' wordt met name veroorzaakt door nog te verdelen kosten van ontvangen facturen van leveranciers met betrekking tot het EPD; € 15,1 miljoen betreft vooruitbetaalde licentiekosten voor de looptijd 2019 tot en met 2023.

Verpanding

Meer informatie over de verpanding van de vorderingen is opgenomen in paragraaf 5.14 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa.

Looptijd

De vorderingen hebben doorgaans een looptijd korter dan 1 jaar. Bij debiteurenvorderingen wordt een voorziening opgenomen naar rato van looptijd (zie ook hoofdstuk 4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling, paragraaf 4.2.10 Vorderingen).

5.7 Vorderingen uit hoofde van Garantierегeling kapitaallasten

5.7 Vorderingen uit hoofde van Garantierегeling kapitaallasten per	31 december 2018	31 december 2017
Vordering uit hoofde van de Garantierегeling	1.791	18.257
Totaal	1.791	18.257

- De vorderingen zoals opgenomen in de jaarrekening 2017 zijn volledig ontvangen medio 2018.
- De vordering zoals opgenomen ultimo 2018 heeft betrekking op twee nieuwe door de NZa in januari 2019 afgegeven beschikkingen over de jaren 2015 en 2016, naar aanleiding van een ingediend bezwaarschrift.

5.8 Liquide middelen

5.8 Liquide middelen per	31 december 2018	31 december 2017
Bankrekeningen	74.488	41.818
Kassen	35	39
Totaal liquide middelen	74.524	41.857

- Ten opzichte van 31 december 2017 is de bankstand toegenomen met € 32,7 miljoen (zie ook hoofdstuk 3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018).
 - Een bedrag ad € 2,4 miljoen staat niet ter vrije beschikking maar is geplaatst op een geblokkeerde rekening ter aflossing van een langlopende lening die is overgenomen van VVT Noorderboog; € 2,0 miljoen kent een langlopend karakter en is derhalve gerubriceerd onder de financiële vaste activa.
- De overige liquide middelen staan de afzonderlijke entiteiten ter vrije beschikking.
- Op de balansdatum heeft Stichting Isala klinieken een doorlopende kredietovereenkomst werkkapitaal van € 50,0 miljoen.
 - De verstrekte zekerheden zijn weergegeven in paragraaf 5.14 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa.

5.9 Groepsvermogen

5.9 Groepsvermogen	Stand 1 januari 2018	Stand 31 december 2018
Kapitaal	0	0
Bestemmingsreserve rendementsdeling	197	69
Bestemmingsreserve fondsen	2.090	2.250
Algemene reserves	147.934	131.329
Wettelijke reserves	0	21.987
Algemene reserve BV's	3.341	4.509
Aandeel van derden	670	0
Totaal groepsvermogen	154.232	160.144

5.9.1 Bestemmingsreserve rendementsdeling

5.9.1 Bestemmingsreserve rendementsdeling				
	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Bestemmingsreserve rendementsdeling	197	-128	0	69
Totaal	197	-128	0	69

- Met ingang van 2008 is de bestemmingsreserve 'rendementsdeling' ingevoerd. Deelnemende maatschappen en/of vakgroepen moeten in samenspraak met het RVE-management een voorstel doen aan de Raad van Bestuur voor de besteding van het ter beschikking gestelde rendement.
- De onttrekking in 2018 heeft betrekking op de afschrijvingen van de bestedingen door de deelnemende maatschappen van de in 2008 tot en met 2011 opgebouwde gelden. Na 2011 zijn geen nieuwe dotaties verwerkt op de bestemmingsreserve.

5.9.2 Bestemmingsreserve fondsen

5.9.2 Bestemmingsreserve fondsen				
	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Bestemmingsreserve fondsen	2.090	160	0	2.250
Totaal	2.090	160	0	2.250

De Raad van Bestuur heeft de beperking aangebracht dat uitgaven uit de reserves van de bestemmingsfondsen ten goede komen aan de resultaatverantwoordelijke

eenheid (RVE) aan welke de reserve is gekoppeld. Het saldo van de bestemmingsreserves is gemaximeerd evenals de jaarlijkse mutatie.

5.9.3 Algemene reserves

5.9.3 Algemene reserves				
	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Algemene reserve	147.934	7.496	-24.100	131.329
Totaal	147.934	7.496	-24.100	131.329

- Het aansprakelijk vermogen bestaat uit het groepsvermogen (€ 160,1 miljoen) en de achtergestelde lening(en) van € 2,5 miljoen die onder 'langlopende schulden' verwerkt zijn. Het aansprakelijk vermogen per 31 december 2018 bedraagt € 162,6 miljoen (in 2017 bedroeg het aansprakelijk vermogen € 154,2 miljoen).
- Per 30 juli 2018 zijn de aandelen (8.820 aandelen ad € 1 zijnde 49%) van de Zwolse Dermatologen BV per akte van levering verkocht aan Isala Behandelen Onderzoek Centra BV tegen een betaling van € 3,0 miljoen.
- Per 1 november 2018 zijn de aandelen (18.000 aandelen ad € 1 zijnde 100%) van Isala Behandelen Onderzoek Centra BV per akte van levering verkocht aan Stichting Isala klinieken tegen een betaling van € 6,4 miljoen. Er is € 2,1 miljoen ten laste gebracht van het groepsvermogen (het bedrag dat meer is betaald dan de financiële boekwaarde).
- Er is € 22,0 miljoen wettelijke reserve gevormd ten laste van de algemene reserve.
- De resultaatbestemming is verwerkt zoals beschreven in hoofdstuk 15 Overige gegevens enkelvoudige jaarrekening, paragraaf 15.2 Resultaatbestemming.

5.9.4 Wettelijke reserves

5.9.4 Wettelijke reserves				
	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Wettelijke reserve	0	0	21.987	21.987
Totaal	0	0	21.987	21.987

- In november 2018 is het nieuwe EPD in gebruik genomen.
- Voor € 22,0 miljoen is een wettelijke reserve gevormd die gelijk met de afschrijvingen vrij zal vallen ten gunste van de algemene reserve (afschrijving in 82 maanden).

5.9.5 Algemene reserve besloten vennootschappen

5.9.5 Algemene reserve besloten vennootschappen				
	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Isala Onroerend Goed BV	2.141	-611	0	1.530
Dermatologisch centrum Isala BV	697	838	670	2.205
Isala Apotheek BV (50%)	502	271	0	773
Totaal	3.341	498	670	4.509

De overige mutatie heeft betrekking op de verkoop van de aandelen van de Zwolse Dermatologen BV aan Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV.

5.9.6 Aandeel van derden

5.9.6 Aandeel van derden				
	Stand 1 januari 2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Stand 31 december 2018
Zwolse Dermatologen BV	670	0	-670	0
Totaal	670	0	-670	0

Als gevolg van de verwerving van de resterende 49% van de aandelen van het Dermatologisch centrum Isala BV is ultimo 2018 geen sprake meer van een 'aandeel van derden'.

5.10 Voorzieningen

5.10 Voorzieningen					
	Stand 1 januari 2018	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Stand 31 december 2018
Levensfasebudget-uren	30.659	8.916	-4.132	-154	35.289
Levensfasebudget-uren 45+	618	0	-302	0	316
Reorganisatie	3.876	1.190	-1.960	-56	3.050
Jubileumuitkeringen	2.967	346	-263	-105	2.945
Uitkering bij pensioen	538	156	-94	-62	538
Loondoorbetaling bij ziekte	1.902	1.854	-1.034	-432	2.290
Reservering nacontrole/zelfonderzoek	3.562	4.125	-902	-649	6.135
Belastinglatentie	6	0	-6	0	0
Medische aansprakelijkheid	1.618	2.943	-1.501	-152	2.909
Overige materiële voorzieningen	3.309	1.435	-2.398	0	2.346
Overige voorzieningen	300	0	0	-300	0
Totaal voorzieningen	49.355	20.965	-12.591	-1.909	55.820

Toelichting in welke mate de voorzieningen als langlopend beschouwd moeten worden per 31 december 2018:

Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jaar)	5.582
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jaar)	50.238
• hiervan langlopend (> 5 jaar)	40.598

Levensfasebudget-uren

De reservering 'levensfasebudget-uren' is gevormd voor de verplichtingen uit hoofde van het persoonlijk levensfasebudget (PLB) die Stichting Holding Isala klinieken heeft tegenover personeel dat bij haar en haar dochtermaatschappijen werkzaam is. Deze voorziening is naar rato van het dienstverband jaarlijks opgebouwd in uren tegen het bruto uurloon inclusief sociale lasten. Voor zover verwacht wordt dat deze uren niet worden uitbetaald of worden ingezet in het Meerkeuzesysteem arbeidsvoorwaarden is aanvullend een toeslag berekend voor vakantiegeld, eindejaarsuitkering en een pensioenbijdrage werkgever.

De werknemer kan zijn/haar bij de werkgever opgespaarde PLB-uren in beginsel naar eigen inzicht en wensen besteden en daarbij kiezen uit twee mogelijkheden: ofwel jaarlijks (een deel van) het PLB-verlof opnemen, of het verlof in tijd (verlofuren) opsparen voor verlofopname(s) op een (veel) later (senior)moment. Het PLB-verlof kent op dit moment geen verjarings-termijn. De medewerker kan zijn/haar PLB-uren inzetten voor opleiding, ontwikkeling en extra inkomen (op basis van het actuele uurloon). De reservering heeft een langlopend karakter.

Bij het bepalen van de opslag vakantietoelage, eindejaarsuitkering en pensioenpremie is gebruikgemaakt van een variabele schaal. De kans op uitbetaling is bepaald op 10%.

Levensfasebudget-uren 45+

De voorziening 'levensfasebudget-uren 45+' heeft betrekking op de overgangsregeling voor medewerkers met een leeftijd tussen 45-49 jaar. Iedere werknemer die op 31 december 2009 45 jaar of ouder is maar nog geen 50 jaar, ontvangt in de maand waarin hij/zij 55 jaar wordt een eenmalige storting van 200 uren in zijn/haar levensfasebudget. Deze regeling is verwerkt als een non-activiteitsregeling. Daarbij is de contante waarde van het op te bouwen recht bepaald, rekening houdend met een blijfkans van medewerkers van 90%. In 2015 zijn voor het eerst uren toegekend aan medewerkers die voor de regeling in aanmerking komen. De voorziening heeft een kortlopend karakter en zal in 2019 aflopen.

Reorganisatie

De reorganisatievoorziening bestaat uit twee componenten, namelijk: 'centraal afgekondigde reorganisatie' en 'herplaatsbaren'. Jaarlijks wordt de voorziening bepaald op basis van de dan geldende salarissen. De voorziening heeft een kortlopend karakter.

Jubileumuitkeringen

De voorziening 'jubileumuitkeringen' is gevormd voor de verplichtingen die Stichting Holding Isala klinieken heeft tegenover haar personeel uit hoofde van jubileumuitkeringen. De voorziening is berekend op basis van het aantal verstreken dienstjaren.

Deze voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op het berekende risico waarbij de stichting een uitkering dient te verstrekken. Dit risico op uitbetaling is per leeftijdscategorie en per jubileumsoort langs statistische weg bepaald, gebruikmakend van het huidige personeelsbestand. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,5%.

Uitkering bij pensioen

De voorziening 'uitkering bij pensioen' is gevormd voor de verplichtingen die Stichting Holding Isala klinieken heeft tegenover haar personeel uit hoofde van een gratificatie aan medewerkers uit te keren bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Op basis van het huidige personeelsbestand is langs statistische weg bepaald hoe groot het risico is dat de stichting een uitkering dient te verstrekken. Jaarlijks wordt de voorziening bepaald op basis van de dan geldende salarissen. Uitgangspunt voor de bepaling is dat de indexering van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet. De voorziening heeft een langlopend karakter. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,9%.

Loondoorbetaling bij ziekte

De voorziening 'loondoorbetaling bij ziekte' is gevormd voor de verplichtingen die Stichting Holding Isala klinieken heeft tegenover personeelsleden die op de balansdatum langer dan 6 maanden ziek zijn.

De voorziening is berekend voor een loondoorbetalingstermijn van maximaal 24 maanden. Het eerste jaar wordt 100% van het salaris doorbetaald en in het tweede jaar 70% van het salaris.

De kans dat een medewerker de volledige termijn van 24 maanden ziek blijft, is op basis van historische gegevens gesteld op 70%.

Aangezien de berekening gebaseerd is op een maximale doorbetalingstermijn van 24 maanden is deze voorziening als kortlopend te beschouwen.

Deze voorziening is opgebouwd inclusief sociale lasten

en pensioenpremie. Er is rekening gehouden met vakantietoeslag en eindejaarsuitkering.

Er is een bijschatting gemaakt voor de te verwachten transitievergoedingen. Uitgangspunt voor de bepaling is dat de indexering van de salarissen gelijk is aan de disconteringsvoet van 1,5%.

Reservering nacontrole/zelfonderzoek

Onder de voorziening 'reservering nacontrole/zelfonderzoek' vallen het zelfonderzoek en rechtmatigheidscontroles. Het gaat hier om risico's die voortvloeien uit geconstateerde onjuiste registraties en/of declaraties, rekening houdend met de contractafspraken met zorgverzekeraars.

Belastinglatentie

In 2009 is gebruikgemaakt van de willekeurige afschrijving op bedrijfsmiddelen bij Dermatologisch centrum Isala BV, die als tijdelijke maatregel is toegestaan. Nieuwe bedrijfsmiddelen worden fiscaal in 2 jaar afgeschreven. Het ontstane verschil tussen het bedrijfseconomisch resultaat en het fiscaal resultaat is de grondslag voor de belastinglatentie die in latere jaren zal vrijvallen.

De voorziening is vrijgevallen omdat de fiscale en commerciële boekwaarden weer gelijk zijn.

Medische aansprakelijkheid

De voorziening 'medische aansprakelijkheid' betreft de risico's ten aanzien van medische aansprakelijkheid voor het deel dat niet is gedekt uit de aansprakelijkheidsverzekering.

Overige materiële voorzieningen

Onder 'overige materiële voorzieningen' is ultimo 2018 € 0,6 miljoen opgenomen voor de instandhouding van de gebouwen in Meppel en € 1,7 miljoen voor de instandhouding van de gebouwen in Zwolle.

5.11 Langlopende schulden

5.11 Langlopende schulden per	31 december 2018	31 december 2017
Schulden aan banken	9.350	9.150
Swap/disagio	-15.426	-15.977
Overhedge	0	3.486
Schulden aan banken (nieuwbouw)	229.956	219.858
Schulden btw nieuwbouw	5.193	52.536
Stand langlopende schulden	229.073	269.053

Het verloop van de langlopende schulden in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	2018	2017
Stand per 1 januari	282.506	296.141
Bij: nieuwe leningen	25.000	55.000
Bij: nieuwe achtergestelde lening (MSB)	2.500	0
Bij: schulden integratieheffing btw nieuwbouw	0	843
Af: mutatie overhedge	3.486	109
Af: swap/disagio uitgaven	0	2.131
Bij: afschrijving swap/disagio	551	551
Af: aflossingen	13.452	67.789
Af: integratieheffing btw naar kortlopende schulden	47.343	0
Stand 31 december	246.275	282.506
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	17.202	13.452
Stand langlopende schulden per 31 december	229.073	269.053
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jaar), aflossingsverplichtingen	17.202	13.452
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jaar), balanspost	229.073	269.053
• hiervan langlopend (> 5 jaar)	223.719	226.758

- In verband met de nieuwbouw is geopteerd voor toepassing van de btw-integratieheffing. Het deel dat in januari 2019 is betaald is ultimo 2018 opgenomen onder de kortlopende schulden. Onder de langlopende schulden is opgenomen de verplichting uit hoofde van herziening van de nieuwbouw-btw voor de jaren 2019 tot en met 2027.
- Er is een bedrag van € 25,0 miljoen getrokken van Faciliteit E. Dit heeft ertoe geleid dat de overhedgepositie zoals die ultimo 2017 bestond ten gunste is gebracht van het resultaat in 2018. Er is ultimo 2018 geen overhedge.
- De gestelde zekerheden en voorwaarden zijn weergegeven in paragraaf 5.14 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa.
- Een nadere toelichting op de langlopende schulden is te vinden in Hoofdstuk 8 Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018.
- De aflossingsverplichtingen voor het komend boekjaar (2019) zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

5.11.1 Ratio's ten behoeve van banken

5.11.1 Ratio's ten behoeve van banken	2018		2018	2017
	Norm	Realisatie Consortium	Realisatie EIB	Realisatie Consortium
Solvabiliteit balanstotaal	25,0%	26,3%	26,7%	25,9%
EBITDA (x 1 €)	53.000.000	53.455.408	53.455.408	72.227.989
DSCR	1,4	2,0	2,5	2,6

Solvabiliteit balanstotaal:

dit is het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal (waarbij onder eigen vermogen wordt verstaan de som van het stichtingskapitaal, het collectief gefinancierd gebonden vermogen, het niet-collectief gefinancierd vrij vermogen, de egalisatierekening afschrijvingen, en de algemene reserve BV's gecorrigeerd voor het aandeel van derden) met dien verstande dat het balanstotaal wordt gecorrigeerd voor het saldo financieringsoverschot voor zover daar liquide middelen tegenover staan.

EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation):

dit is de som van de bedrijfsopbrengsten minus bedrijfslasten exclusief bijzondere baten en lasten, het resultaat van (minderheids)deelnemingen, rente, belastingen, afschrijvingen en amortisatie van activa. De EBITDA ultimo 2018 is berekend met door de bank herziene definities en dit verklaart tevens het verschil met de EBITDA 2017.

DSCR (Debt Service Coverage Ratio):

dit is de CFADS (Cash Flow Available for Debt Service) gedeeld door betaalde rente en aflossingsverplichtingen, waarbij onder de aflossingsverplichtingen wordt verstaan de aflossingsverplichtingen zoals vermeld in de jaarrekening van het voorgaande boekjaar (exclusief vervroegde aflossingen) plus de aflossingsverplichting voor nieuwe leningen aangegaan in het betreffende boekjaar.

CFADS (Cash Flow Available for Debt Service):

dit is de som van de nettowinst plus winstbelasting plus betaalde rente minus ontvangen rente minus kaseffecten van bijzondere baten en lasten plus of minus kaseffecten van voorzieningen plus afschrijvingen plus afwaardering van activa plus of minus kaseffecten van (minderheids) deelnemingen en/of het resultaat van deelnemingen.

Definities bij EIB en Consortium

De definities voor de EBITDA zijn bij de EIB (Europese Investeringsbank) en het Consortium gelijk.

Daarnaast zijn er verschillen in definities bij EIB en Consortium. De belangrijkste verschillen zijn:

- bij de solvabiliteitsratio van de EIB wordt het eigen vermogen gecorrigeerd met de achtergestelde leningen, dit gebeurt niet bij de bepaling volgens de Consortium-definitie
- bij de definitie van de DSCR heeft de EIB de kosten als uitgangspunt, bij het Consortium zijn de kasuitgaven het uitgangspunt
- bij de EIB wordt de aflossingsverplichting van nieuw aangegane leningen niet meegenomen.

5.12 Kortlopende schulden en overlopende passiva

5.12 Kortlopende schulden en overlopende passiva per	31 december 2018	31 december 2017
Crediteuren	21.866	22.188
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	17.202	13.452
Belastingen en sociale premies	14.523	14.129
Schulden ter zake pensioenen	794	174
Btw-verplichting	0	790
Betaalbaar gestelde rente	3.735	3.901
Overige kortlopende schulden:	21.591	20.245
• schulden aan vakgroepen/MSB en verbonden rechtspersonen	8.446	7.780
• te betalen salarissen (inclusief vakantiegeld)	12.291	10.545
• overige (inclusief niet-verrekenende voorschotten)	854	1.920
Overlopende passiva:	84.052	44.858
• vakantie-uren	6.012	4.593
• nog te ontvangen facturen	12.018	12.715
• te betalen overschrijding schadelasten	24.579	25.309
• te betalen btw	38.875	0
• overige	2.568	2.241
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	163.765	119.738

Crediteuren

Ultimo boekjaar 2018 is het crediteurensaldo met € 0,3 miljoen afgenomen ten opzichte van 2017.

Aflossingsverplichtingen langlopende leningen

Met ingang van 2017 wordt op de langlopende lening van het bankenconsortium voor de nieuwbouw van Isala locatie Zwolle jaarlijks € 11,2 miljoen afgelost. Op de langlopende leningen van locatie Meppel wordt jaarlijks € 2,3 miljoen afgelost. Verder zal in 2019 € 3,7 miljoen worden afgelost op de lening van Faciliteit E.

Overlopende passiva

- Begin 2019 is de btw-integratieheffing – onder aftrek van de voorbelasting – uitbetaald aan de belastingdienst. Ultimo 2017 stond deze post nog onder de langlopende schulden.
- Onder de overlopende passiva is ook een reservering opgenomen van € 0,8 miljoen voor ORT (onregelmatigheidstoeslag) tijdens vakantie over de jaren 2013 en 2014.

5.13 Financiële instrumenten

Algemeen

Isala maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de

instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.

Isala handelt niet in deze financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de instellingen verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Renterisico en kasstroomrisico

- Ten aanzien van de financiële risico's voert Isala een risicomijdend treasurybeleid. Isala heeft rentederivaten afgesloten om de variabiliteit van de variabel rentende leningen te beperken.
- Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van de opgenomen leningen. Bij € 62,3 miljoen van de leningen per 31 december 2018 is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. Bij € 191,7 miljoen van de leningen per 31 december 2018 is sprake van een variabel rentepercentage dat

gefixeerd is middels een interest rateswap. Dit is inclusief een trekking van Faciliteit E van € 25,0 miljoen eind 2018 (looptijd 5 jaar en lineaire aflossing).

- Per 7 januari 2019 kan Isala beschikken over een EIB-Faciliteit van maximaal € 150,0 miljoen ten behoeve van een dekking voor maximaal 50% van het investeringskader 2017-2022 (€ 301,0 miljoen). Deze EIB-Faciliteit betreft leningen met een vast rentepercentage.
- Contractueel is overeengekomen dat geen bijstortverplichting geldt.
- De rente-instrumenten zullen alleen ingezet worden om toekomstige risico's te beheersen, te verminderen of weg te nemen. In alle gevallen is daarbij expliciet een voorafgaande goedkeuring noodzakelijk van de Raad van Bestuur.

Liquiditeitsrisico

Isala bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. De Raad van Bestuur ziet erop toe dat voor de instelling steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte onder de beschikbare faciliteiten beschikbaar blijft om steeds binnen de gestelde leningconvenanten te blijven. Grondslag voor de financiering van het onderhanden werk DBC-zorgproducten is de landelijke OHW-Grouper. Er zijn op dit moment geen breakclausules opgenomen in de swapcontracten.

Eind 2028 is vooralsnog sprake van een bulletaflossing van € 70,0 miljoen op de nieuwbouwfinanciering Faciliteit A.

Kredietrisico

Isala loopt kredietrisico over leningen en vorderingen zoals opgenomen onder de financiële vaste activa, vorderingen, liquide middelen en de positieve marktwaarde van afgeleide financiële instrumenten. Het belangrijkste kredietrisico loopt Isala over vorderingen op zorgverzekeraars; deze vorderingen staan onder toezicht van De Nederlandse Bank (DNB) en staan bekend als uitstekend solvabel. Het risico wordt gemitigeerd door verstrekte voorschotten en de bestaande financieringsoverschotten over de afgelopen jaren.

De overige vorderingen van Isala betreffen verschillende debiteuren; hierbij gaat het volgens inschatting om beperkte risico's. Als kredietmitigerend aspect voor deze groep geldt dat een adequaat incassobeleid wordt gevoerd indien niet tijdig door de debiteur wordt betaald.

Tenslotte worden voorzieningen gevormd voor mogelijke oninbaarheid op basis van de ouderdom van openstaande vorderingen en debiteurgroep.

Het kredietrisico dat Stichting Isala klinieken loopt, bedraagt circa € 1,0 miljoen.

Valutarisico

Isala koopt artikelen in zowel het binnen- als het buitenland. Veelal worden deze goederen afgerekend in euro's. Op beperkte schaal vinden inkooptransacties plaats in Amerikaanse dollars en Britse ponden. Bij deze transacties loopt Isala een valutarisico. Gezien de omvang van deze transacties op jaarbasis is het totale valutarisico voor Isala niet materieel.

Prijrisico

Isala heeft geen beleggingen in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde aandelen en derhalve loopt Isala geen prijrisico ter zake.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten (waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden) benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde anders dan opgenomen in de toelichting inzake financiële instrumenten en langlopende leningen.

Reële waarde renteswap

De huidige marktwaarde van de derivaten per ultimo 2018 bedraagt € 52,8 miljoen nadelig en is gebaseerd op een opgave van de banken. Dit bedrag heeft beperkte betekenis voor Isala, omdat de hedge effectief is. Genoemde marktwaarde is bepaald exclusief eventuele opslagen.

Eind 2018 is € 25,0 miljoen opgenomen uit Faciliteit E en de rente-indekking is naar rato afgekocht. Hierna resteert een 100% rente-indekking.

5.14 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Huur

Ten behoeve van haar exploitatie huurt Stichting Holding Isala klinieken diverse panden, ruimten en terreinen van derden. Zie het volgende overzicht met een korte omschrijving van het gebruik, de huurperiode en de huurprijzen per jaar.

Huur door Stichting Holding Isala klinieken van panden, ruimten en terreinen (bedragen x 1 €)					
Isala	Soort gebruik	Verhuurder	Van	Tot	Huurprijs per jaar
Mondriaan-gebouw Dokter van Deenweg	huisvesting stafdiensten en academie	DPC Rembrandt 7 BV	01-07-2013	31-12-2023	€ 920.000
Gebouw ARBO-unie	huisvesting Traumacentrum	De Groene Groep	01-01-2013	30-06-2023	€ 58.000
Polikliniek Heerde	huisvesting poliklinieken in de regio	Stichting Onderling Vastgoed	01-05-2017	30-04-2027	€ 100.000
Polikliniek Hattem	huisvesting Kaakchirurgie	Tandheelkunde Hattem	01-04-2010	31-03-2019	€ 29.000
250 parkeerplaatsen Ceintuurbaan	parkeren medewerkers	Stadion Zwolle Ontwikkeling BV	01-04-2015	31-03-2019	€ 79.000
Dokter Stolteweg 84-96	huisvesting Leef- en beweegcentrum	Stichting Beheer TMOI CV	01-04-2016	31-03-2026	€ 151.000
Dokter Stolteweg 86	huisvesting Isala slaapcentrum	Stichting Beheer TMOI CV	01-01-2018	01-01-2028	€ 57.000
Polikliniek Steenwijk	huisvesting poliklinieken in de regio	Woonzorg Nederland	20-08-2003	08-10-2023	€ 188.500

Verhuur

Stichting Holding Isala klinieken verhuurt onroerend goed in haar bezit aan derden. Zie het volgende overzicht met een korte omschrijving van het gebruik, de huurperiode en de huurprijzen per jaar.

Verhuur onroerend goed Stichting Holding Isala klinieken (bedragen x 1 €)					
Isala	Soort gebruik	Huurder	Van	Tot	Huurprijs per jaar
Dokter van Heesweg 2 totaal 4.140 m ²	verpleeg- en reactiveringscentrum	Stichting Woonzorg-concern IJsselheem	01-09-2013	01-09-2033	€ 1.020.000
Dokter van Heesweg 2 totaal 480 m ²	huisartsenpost	Medische regio groep	01-08-2013	01-08-2019	€ 86.500
Dokter van Heesweg 2 totaal 233 m ²	exploiteren poliklinische apotheek	Isala Apotheek BV	01-08-2013	30-07-2033	€ 62.500
Dokter van Heesweg 2 totaal 564 m ²	bezoekersrestaurant en winkel	Vermaat Winkels/ Restaurants	01-07-2013	01-07-2028	€ 170.000
Dokter Spanjaardweg 1	levering diensten	GE Healthcare BV	01-01-2014	31-12-2023	€ 142.000
Hoogeveenseweg 38, winkel, horeca	bezoekersrestaurant en winkel	Vermaat Winkels/ Restaurants	01-05-2013	31-12-2019	% van omzet
Parkeerterrein Van Ittersumstraat	parkeren	Gemeente Zwolle	01-03-2015	28-02-2025	€ 60.000

Isala Zwolle financieringsafspraken

- Faciliteit A is op 14 maart 2014 vastgeklikt op € 280,0 miljoen met een looptijd van 20 jaar en een variabel rentepercentage gebaseerd op de 3-maands Euribor verhoogd met een liquiditeits- en risico-opslag. Oorspronkelijk wordt de opslag op 31 december 2028 herzien. Per 31 december 2015 is van de financiering Faciliteit A een bedrag van € 280,0 miljoen opgenomen. Oorspronkelijk eindigt de bijbehorende generieke renteswap op 1 januari 2029. Aan het einde van de looptijd (1 januari 2029) zal de waarde van de generieke renteswap nihil zijn. Op 2 januari 2017 heeft een herfinanciering plaatsgevonden: op deze datum heeft Isala € 55,0 miljoen op Faciliteit A boetevrij afgelost aan het bankenconsortium en tegelijkertijd 100% van de bijbehorende renteswap naar rato afgekocht voor een afkoopsom van € 14,4 miljoen.
- De generieke hedge op het aflossingschema van Faciliteit B (€ 67,5 miljoen) is volledig afgekocht. Gelijktijdig heeft Isala een geborgde vastrentende BNG-lening aangetrokken bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector van € 55,0 miljoen met een looptijd van 30 jaar en een lineaire aflossing tot nihil met een rente van 1,5%.
- Stichting Isala klinieken heeft eind 2018 € 25,0 miljoen opgenomen van Faciliteit E, met een looptijd van 5 jaar, lineaire aflossing en een variabel rentepercentage gebaseerd op de 3-maands Euribor verhoogd met een liquiditeits- en risico-opslag. Tegelijkertijd is de generieke renteswap Faciliteit E naar rato afgekocht (€ 0,6 miljoen). Hierna resteert een 100% rente-indekking.
- Op 7 januari 2019 heeft Isala een EIB-Faciliteit van maximaal € 150,0 miljoen beschikbaar gekregen ten behoeve van de financiering voor maximaal 50% van het investeringskader 2017-2022 (€ 301,0 miljoen).

Zekerheden

Ten behoeve van de hoofdovereenkomst zijn diverse zekerheden gesteld, namelijk:

- Akte van vuistloos pandrecht van roerende zaken tussen de zekerhedenagent als pandhouder en de debiteuren als pandgevers
- Akte van stille verpanding van vorderingen tussen de zekerhedenagent als pandhouder en de debiteuren als pandgevers
- Akte van openbare verpanding van vorderingen tussen de zekerhedenagent als pandhouder en de debiteuren als pandgevers
- Akte van hypotheek tussen Stichting Isala klinieken en Isala Onroerend Goed BV als hypotheekgever en Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank BA als hypotheeknemer; in de akte is het specifieke onroerend goed dat onder deze akte valt in detail vermeld.

Met Waarborgfonds voor de Zorgsector (WFZ) geldt een overeenkomst van gedeelde zekerheden.

Zeven leningen zijn geborgd bij het WFZ. Op grond van deze borging kan het WFZ, als haar risicovermogen ontoereikend is, een verplichte deelnemersbijdrage opleggen ter hoogte van maximaal 3% van de uitstaande garanties. Ultimo 2018 bedraagt deze zogenoemde obligoverplichting maximaal € 1.869.500.

Macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument (MBI) kan door de minister van VWS worden ingezet om overschrijdingen van het macrokader Zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch-specialistische zorg en bij instellingen voor curatieve geestelijke gezondheidszorg. Het macrobeheersinstrument is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch-specialistische zorg en in de Aanwijzing Macrobeheersinstrument curatieve geestelijke gezondheidszorg. Ook voor instellingen in andere sectoren kan een Aanwijzing Macrobeheersinstrument van toepassing zijn.

Jaarlijks stelt de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een MBI-omzetplafond vast. Tevens stelt de NZa jaarlijks een omzetplafond vast per instelling, afhankelijk van de realisatie van het MBI-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de minister van VWS uiterlijk vóór 1 december van het opvolgend jaar over de overschrijding van het MBI-plafond is gecommuniceerd.

MBI-omzetplafond

Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 heeft Isala nog geen inzicht in de realisatie van het MBI-omzetplafond over 2018 en de nog niet afgewikkelde voorgaande jaren. Hierdoor is nog onduidelijk of daadwerkelijk sprake zal zijn van het inzetten van het macrobeheersinstrument. Isala is daarom nu niet in staat een betrouwbare schatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van Isala per 31 december 2018. Mocht het MBI worden ingezet, dan zal de macro-overschrijding worden verhaald op individuele zorginstellingen naar rato van de gerealiseerde omzet (waarop het MBI van toepassing is).

Fiscale eenheid

Op grond van de fiscale eenheden is de groep aansprakelijk voor alle fiscale baten en lasten van alle in de fiscale eenheid betrokken entiteiten (zie ook hoofdstuk 4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling, paragraaf 4.1.6 Groepsverhoudingen).

6. Mutatieoverzicht immateriële vaste activa

De jaarrekening 2018 bevat geen apart geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële vaste activa, omdat de immateriële vaste activa in deze jaarrekening gecombineerd zijn met de materiële vaste activa. In hoofdstuk 7 is een geconsolideerd mutatieoverzicht opgenomen van de immateriële vaste activa en de materiële vaste activa.

7. Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële en materiële vaste activa 2018 (bedragen x 1.000 €)

7. Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële vaste activa en materiële vaste activa 2018

	Totaal immateriële vaste activa	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Machines en installaties
Stand per 1 januari 2018			
• Aanschafwaarde	4.085	329.900	127.798
• Cumulatieve afschrijvingen	0	146.687	17.605
Boekwaarde per 1 januari 2018	4.085	183.214	110.193
Mutaties in het boekjaar			
• Investerings	18.760	0	0
• Ingebruikname	0	7.208	2.501
• Afschrijvingen	858	10.084	4.112
• Bijzondere waardeverminderingen	0	0	0
Terugname geheel afgeschreven activa:			
aanschafwaarde	0	0	0
cumulatieve herwaarderingen	0	0	0
cumulatieve afschrijvingen	0	0	0
• Desinvesteringen:			
aanschafwaarde	0	1.648	5
cumulatieve afschrijvingen	0	1.648	5
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	17.902	-2.876	-1.611
Stand per 31 december 2018			
• Aanschafwaarde	22.845	335.460	130.293
• Cumulatieve afschrijvingen	858	155.122	21.711
Boekwaarde per 31 december 2018	21.987	180.338	108.582
Afschrijvingspercentages		0%/2%/3%/5%/10%	3%/5%/10%

(vervolg) 7. Geconsolideerd mutatieoverzicht immateriële vaste activa en materiële vaste activa 2018 (bedragen x 1.000 €)

	Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Totaal materiële vaste activa	Totaal immateriële vaste activa en materiële vaste activa
	178.057	27.827	663.582	667.667
	100.226	0	264.517	264.517
	77.831	27.827	399.065	403.150
	0	29.387	29.387	48.148
	17.077	-26.785	0	0
	19.121	0	33.317	34.175
	0	0	0	0
	0	0	0	0
	0	0	0	0
	0	0	0	0
	15.410	0	17.064	17.064
	15.410	0	17.064	17.064
	-2.045	2.602	-3.929	13.973
	179.724	30.429	675.906	698.751
	103.937	0	280.771	281.629
	75.786	30.429	395.135	417.122
	10%/14%/20%			

8. Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018 (bedragen x 1.000 €)

8. Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018								
Leninggever	Jaar	Hoofdsom	Totale looptijd (in jaren)	Soort lening	Werkelijke rente (%)	Restschuld 31-12-2017	Nieuwe leningen in 2018	Aflossingen in 2018
Waterschapsbank	2006	13.500	15	onderhands	4,294%	3.150	0	900
Waterschapsbank	2008	15.000	15	onderhands	4,598%	5.500	0	1.000
Waterschapsbank	2009	6.000	16	onderhands	3,320%	2.800	0	400
Consortium Faciliteit A 266301	2012	280.000	20	trekking onderhands	variabel	176.011	0	11.152
BNG 40.110945	2017	15.000	30	onderhands	1,500%	15.000	0	0
BNG 40.110946	2017	15.000	30	onderhands	1,500%	15.000	0	0
BNG 40.110947	2017	15.000	30	onderhands	1,500%	15.000	0	0
BNG 40.110948	2017	10.000	30	onderhands	1,500%	10.000	0	0
Consortium Faciliteit E	2018	25.000	5	trekking onderhands	variabel	0	25.000	0
MSB	2018	2.500	5	onderhands	variabel	0	2.500	0
Totaal		397.000				242.461	27.500	13.452

(vervolg) 8. Overzicht langlopende schulden per 31 december 2018 (bedragen x 1.000 €)

Restschuld per 31-12-2018	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2018	Aflossingswijze	Aflossing 2019	Gestelde zekerheid
2.250	0	3	Lineair	900	borgstelling Waarborgfonds voor de Zorgsector
4.500	0	5	Lineair	1.000	borgstelling Waarborgfonds voor de Zorgsector
2.400	400	6	Lineair	400	borgstelling Waarborgfonds voor de Zorgsector
164.858	118.262	10	Lineair tot 25% per 2028 ballonlening	9.319	neg. pledge + pari passu + cross default + hoofdelijke aansprakelijkheid + no-change-of-ownership
15.000	12.500	28	Lineair	500	borgstelling Waarborgfonds voor de Zorgsector
15.000	12.500	28	Lineair	500	borgstelling Waarborgfonds voor de Zorgsector
15.000	12.500	28	Lineair	500	borgstelling Waarborgfonds voor de Zorgsector
10.000	8.333	28	Lineair	333	borgstelling Waarborgfonds voor de Zorgsector
25.000	1.250	5	Lineair	3.750	neg. pledge + pari passu + cross default + hoofdelijke aansprakelijkheid + no-change-of-ownership
2.500	2.500	5	geen	0	Geen zekerheden
256.508	168.246			17.202	

9. Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2018

(bedragen x 1.000 €)

9.1 Aansluiting totaal resultaat met resultaat groepsonderdelen

9.1 Aansluiting totaal resultaat met resultaat groepsonderdelen	2018	2017
Stichting Isala klinieken	7.658	4.454
Isala BV	-184	-299
Isala Apotheek BV	260	204
Isala Onroerend Goed BV	-611	-676
Dermatologisch centrum Isala BV	724	463
Resultaat na belasting volgens geconsolideerde resultatenrekening	7.847	4.146

9.2 Opbrengsten zorgprestaties

9.2 Opbrengsten zorgprestaties	2018	2017
Opbrengsten Zorgverzekeringswet (exclusief subsidies)	624.447	611.646
Beschikbaarheidsbijdragen Zorg	1.541	1.900
Overige zorgprestaties	9.558	9.233
Totaal opbrengsten zorgprestaties	635.545	622.779

Waardering

Facturabele DBC's en DBC-zorgproducten zijn gewaardeerd tegen de verkoopprijs. De opbrengst van nog niet-facturabele zorgproducten is bepaald door de OHW-Grouper van Vecozo.

Beschikbaarheidsbijdragen

Onder de beschikbaarheidsbijdragen voor medisch-specialistische zorg zijn die bijdragen verantwoord

waarbij het niet mogelijk en/of wenselijk is de kosten aan individuele verzekerden toe te rekenen, waaronder traumazorg, spoedeisende zorg en OTO (Opleiden, Trainen en Oefenen).

Overige zorgprestaties

De overige zorgprestaties hebben met name betrekking op dienstverlening aan andere zorginstellingen.

9.3 Opbrengst uit hoofde van Garantieregeling kapitaallasten

9.3 Opbrengst uit hoofde van Garantieregeling kapitaallasten	2018	2017
Opbrengst uit hoofde van Garantieregeling kapitaallasten	1.791	6.250
Totaal opbrengst Garantieregeling kapitaallasten	1.791	6.250

Garantieregeling Isala Zwolle

De omzet over 2018 heeft betrekking op 2 nieuwe door de NZa in januari 2019 afgegeven beschikkingen over de jaren 2015 en 2016 naar aanleiding van een ingediend bezwaarschrift.

9.4 Subsidies

9.4 Subsidies	2018	2017
Subsidies opleidingsplaatsen voor zorgopleidingen	15.126	14.673
Subsidies opleidingen	4.993	3.670
Loonkostensubsidies	253	18
Overige subsidies	7.971	7.853
Totaal subsidies	28.344	26.214

- Onder 'subsidies opleidingsplaatsen voor zorgopleidingen' is de beschikbaarheidsbijdrage voor de medische vervolgoedingen verantwoord.
- De 'subsidies opleidingen' betreffen de beschikbaarheidsbijdrage voor ziekenhuisopleidingen, de subsidie Stagefonds Zorg en subsidies voor de opleidingen Nurse Practitioner en Physician Assistant.
- Onder de post 'overige subsidies' zijn onder andere de subsidies verwerkt in het kader van de subsidieregeling 'Kwaliteitsimpuls personeel ziekenhuiszorg' verstrekt door het ministerie van VWS.

9.5 Overige bedrijfsopbrengsten

9.5 Overige bedrijfsopbrengsten	2018	2017
Overige dienstverlening	2.072	2.295
Opbrengsten algemene en administratieve diensten	7.964	8.579
Opbrengsten andere diensten en verrichtingen	5.262	5.244
Opbrengsten patiëntgebonden functies	21.195	21.622
Opbrengsten technische en/of agrarische diensten	236	149
Overige bedrijfsopbrengsten	22	2.897
Opbrengsten derden	5	26
Totaal overige opbrengsten	36.757	40.811

Overige dienstverlening

Onder 'overige dienstverlening' wordt onder andere de omzet verantwoord van parkeergelegenheden en doorberekeningen van hotelmatige kosten.

Opbrengsten algemene en administratieve diensten

De post 'opbrengsten algemene en administratieve diensten' bestaat hoofdzakelijk uit doorberekende kosten van administratief personeel, doorberekende algemene kosten en nog te ontvangen overige vergoedingen.

Opbrengsten andere diensten en verrichtingen

Onder 'opbrengsten andere diensten en verrichtingen' worden met name doorberekende sociale lasten verantwoord en de opbrengst van de verhuur en service van gebouwen aan derden.

Opbrengsten patiëntgebonden functies

De patiëntgebonden kosten zijn in 2018 gestegen met € 6,5 miljoen. Deze stijging is veroorzaakt door de hogere

omvang van de inkoop van geneesmiddelen. De stijging is te verklaren door de hogere productieaantallen in 2018.

Opbrengsten technische en/of agrarische diensten

Onder de opbrengsten 'technische en/of agrarische diensten' zijn de aan derden doorberekende energie- en onderhoudskosten verantwoord.

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten zijn € 2,9 miljoen lager dan in 2017. Voor locatie Meppel was geen sprake meer van een kasstroomgenererende eenheid. Onder 'overige bedrijfsopbrengsten' is daarom in 2017 de terugname verantwoord van de bijzondere waardevermindering van € 2,6 miljoen voor het vastgoed van locatie Meppel.

Opbrengsten derden

Onder de 'opbrengsten derden' worden met name de omzetten verantwoord van de BV's. Deze opbrengsten zijn licht gedaald.

9.6 Personeelskosten

9.6 Personeelskosten	2018	2017
Lonen en salarissen	255.318	244.846
Sociale lasten	37.068	34.850
Pensioenpremies	21.880	20.784
Andere personeelskosten	11.003	14.760
Subtotaal	325.269	315.240
Personeel niet in loondienst	9.650	12.492
Totaal personeelskosten	334.919	327.732

- De totale stijging van personeelskosten bedraagt € 7,2 miljoen. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door een stijging van de formatie, de cao-stijging, anciënniteitseffecten en herziening van opslag werkgeverslasten, personeelsgerelateerde reserveringen en voorzieningen.
- De sociale lasten en pensioenpremies worden negatief beïnvloed door hogere salariskosten.
- De kosten van personeel niet in loondienst zijn ten opzichte van 2017 met € 2,8 miljoen gedaald door onder andere verminderde inhuur van extern personeel ten behoeve van projecten.

9.6.1 Verdeling personeelsleden (in fte)

9.6.1 Verdeling personeelsleden (in fte)	2018	2017
Stichting Isala klinieken	4.924	4.874
Dermatologisch centrum Isala BV	34	34
Totaal gemiddeld aantal fte's	4.958	4.908
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	0	0

9.7 Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

9.7 Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	2018	2017
Immateriële vaste activa	858	0
Materiële vaste activa	33.317	32.412
Totaal afschrijvingen vaste activa	34.175	32.412

- Vanaf november 2018 wordt afgeschreven op het nieuwe EPD. Dit heeft gezorgd voor hogere afschrijvingslasten dan in 2017. Uitgangspunt is dat de afschrijvingsmethode gebaseerd is op het te verwachten gebruikspatroom.
- De componentenbenadering is toegepast voor het bepalen van de afschrijvingslast op de gebouwen en installaties.

9.8 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

9.8 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	2018	2017
Afwaardering gebouwen en inventaris	0	0
Totaal bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	0	0

Op grond van titel 9 BW2 en RJ 655.315 voor zorginstellingen is beoordeeld of sprake is van een bijzondere waardevermindering op materiële vaste

activa. Een bijzondere waardevermindering over 2018 is niet noodzakelijk bevonden.

9.9 Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten

9.9 Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	2018	2017
Honoraria vrijgevestigde medisch specialisten	92.854	92.527
Totaal honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	92.854	92.527

Medisch specialistisch bedrijf (MSB)

Binnen Isala zijn 3 Medisch Specialistische Bedrijven werkzaam waarmee afspraken zijn gemaakt: MSB Isala, de maatschap Dermatologie Zwolle en MKA Zwolle BV (Mondziekten, Kaak- en Aangezichts chirurgie).

- De financiële afspraken zijn gebaseerd op het schadelastjaar (het jaar dat de DBC wordt geopend).

- De honorariumkosten zijn onder andere afhankelijk van de afspraken die het ziekenhuis maakt met de verzekeraars. Niet-vergoede omzet door verzekeraars wordt doorvertaald naar de omvang van de honorariumkosten. De afspraken zijn niet alleen financieel gerelateerd maar betreffen ook kwaliteitsaspecten.

9.10 Overige bedrijfskosten

9.10 Overige bedrijfskosten	2018	2017
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	18.161	19.081
Algemene kosten	29.896	37.002
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	155.415	148.854
Onderhouds- en energiekosten	15.153	16.306
Huur en leasing	3.175	2.510
Dotaties en vrijval voorzieningen (exclusief reorganisatie)	733	23
Overige bedrijfskosten	-1.324	305
Totaal overige bedrijfskosten	221.209	224.080

Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten

- De kosten van voedingsmiddelen en hotelmatige kosten zijn in 2018 afgenomen met € 0,9 miljoen. Een eenmalige extra last in 2017 voor technische installaties verklaart de lagere kosten in 2018.
- Bij de voedingsmiddelen zijn de kosten gestegen met € 0,2 miljoen.

Algemene kosten

De algemene kosten zijn met € 7,1 miljoen gedaald. Deze daling is veroorzaakt door de afronding van een aantal projecten in het kader van de fusie met Diaconessenhuis Meppel.

Patiëntgebonden kosten

De patiëntgebonden kosten zijn in 2018 met € 6,5 miljoen gestegen. Deze stijging is veroorzaakt door een hogere omvang van de inkoop van geneesmiddelen. Deze stijging is te verklaren door de toegenomen productieaantallen in 2018.

Onderhouds- en energiekosten

De onderhouds- en energiekosten zijn met € 1,2 miljoen gedaald, met name door lagere additionele en buitencontractuele onderhoudskosten.

Huur en leasing

In 2018 zijn de kosten voor huur en leasing met € 0,7 miljoen gestegen. Vanaf 2018 zijn extra ruimtes gehuurd.

Dotaties en vrijval voorzieningen (exclusief reorganisatie)

De kosten van dotaties en vrijval voorzieningen (exclusief reorganisatie) zijn gestegen met € 0,7 miljoen. Deze stijging is veroorzaakt door een veranderde boekingsystematiek in 2017 en door een extra last in 2018 vanwege oninbaarheidsrisico's bij enkele specifieke debiteuren.

Overige bedrijfskosten

Onder de overige bedrijfskosten is een vrijval verwerkt van een reservering voor gebouwen die niet meer noodzakelijk is.

9.11 Financiële baten en lasten

9.11 Financiële baten en lasten	2018	2017
Rentebaten	74	5
Resultaat deelnemingen	260	204
Rentelasten	-13.865	-14.741
Mutatie overhedge swap	2.865	109
Totaal financiële baten en lasten	-10.667	-14.424

- Isala Apotheek BV, waarin Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV (via STAK) een aandeel heeft van 50%, heeft in 2018 een voordelig resultaat behaald van € 0,5 miljoen. Hiervan is 50% verantwoord als resultaat deelneming (€ 0,25 miljoen).
- De lasten nemen in 2018 af met € 3,7 miljoen met name als gevolg van het grotendeels niet afwickelen van de swap voor faciliteit E.
- In 2017 heeft een herfinanciering plaatsgevonden. Isala heeft € 55,0 miljoen boetevrij afgelost op

Faciliteit A aan het bankenconsortium en tegelijkertijd 100% van de bijbehorende renteswap naar rato afgekocht voor een afkoopsom van ruim € 14,0 miljoen. Tegelijkertijd heeft Isala een geborgde vastrentende lening aangetrokken bij het Waarborgfonds voor de Zorgsector van € 55,0 miljoen. Als gevolg van deze transacties zijn de rentekosten structureel fors verlaagd.

9.12 Vennootschapsbelasting

9.12 Vennootschapsbelasting	2018	2017
Vennootschapsbelasting	-588	-289
Totaal vennootschapsbelasting	-588	-289

In hoofdstuk 4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling is vermeld welke BV's belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting. Binnen de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting is sprake van een voorwaartse verliesverrekening.

- Dermatologisch centrum Isala BV maakt geen deel uit van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting.
- Het Dermatologisch centrum Isala is vanaf 1 november 2018 vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.
- Er is definitief aangifte gedaan voor Isala Apotheek BV en voor Isala BV tot en met het jaar 2016.

9.13 Honoraria accountant (EY)

9.13 Honoraria accountant (EY)	2018	2017
Controle van de jaarrekening	228	147
Overige controlewerkzaamheden (waaronder: regeling AO/IC en Nacalculatie)	28	183
Fiscale advisering	0	0
Niet-controlediensten	590	756
Totaal honoraria accountant (EY)	846	1.086

De honoraria die zijn vermeld hebben betrekking op de in dat jaar feitelijk uitgevoerde werkzaamheden en hebben dus niet alleen betrekking op de controle van de jaarrekening 2018.

9.14 Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling, haar deelnemingen, hun bestuurders en leidinggevende functionarissen. In 2018 hebben geen transacties met verbonden partijen op niet-zakelijke grondslag plaatsgevonden. De verantwoording van de bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT) is opgenomen in de volgende paragraaf 9.15 Wet Normering Topinkomens.

9.15 Wet Normering Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Holding Isala klinieken.

Het voor Stichting Holding Isala klinieken toepasselijke bezoldigingsmaximum in 2018 is € 189.000 (zorg en jeugdhulp; klasse V; totaalscore 14 punten). De Raad van Toezicht heeft deze klasse-indeling goedgekeurd op 3 december 2018.

9.15.1 Bezoldiging leidinggevende topfunctionarissen

- Tabel 9.15.1 bevat de gegevens van leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en de gegevens van leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling.
- De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die is aangegaan met ingang van 1 januari 2018).

9.15.1 Bezoldiging (bedragen x 1 €) leidinggevende topfunctionarissen met en zonder dienstbetrekking

Namen topfunctionarissen	H.C.V. de Boer	R.J.M. Dillmann	H.H. Kuper	R.J. Venema
Functiegegevens	lid Raad van Bestuur	voorzitter Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	190.082	211.628	177.543	199.998
Beloningen betaalbaar op termijn	11.498	11.588	11.452	11.549
Subtotaal	201.581	223.216	188.995	211.547
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	189.000	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2018	201.581	223.216	188.995	211.547
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	zie voetnoot A	zie voetnoot A	niet van toepassing	zie voetnoot A
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Gegevens 2017				
Functiegegevens	lid Raad van Bestuur	voorzitter Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	190.426	211.997	168.127	200.356
Beloningen betaalbaar op termijn	11.154	11.218	11.106	11.190
Subtotaal	201.580	223.215	179.233	211.546
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	181.000	181.000
Totaal bezoldiging 2017	201.580	223.215	179.233	211.546

Voetnoot A: de bezoldiging vloeit voort uit schriftelijk overeengekomen afspraken voor het in werking treden van de sectorale regeling Zorg en jeugdhulp. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2016.

9.15.2 Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

9.15.2 Bezoldiging (bedragen x 1 €) toezichthoudende topfunctionarissen				
Namen topfunctionarissen	W.B. Groen	A.S. Castelein	N.S. Klazinga	W.L.M. de Koning-Martens
Functiegegevens	voorzitter Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling in 2018	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12
Bezoldiging				
Totale bezoldiging	18.000	13.000	13.000	13.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	28.350	18.900	18.900	18.900
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2018	18.000	13.000	13.000	13.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Gegevens 2017				
Functiegegevens	voorzitter Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling in 2017	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 14-03 tot en met 31-12
Totaal bezoldiging 2017	14.000	10.000	10.000	7.984
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	27.150	18.100	18.100	14.529

(vervolg) 9.15.2 Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

9.15.2 Bezoldiging (bedragen x 1 €) toezichthoudende topfunctionarissen			
Namen topfunctionarissen	G.J. Lokerse	J.F.J. de Munnik	M.I. Verstappen
Functiegegevens	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling in 2018	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	13.000	13.000	13.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	18.900	18.900	18.900
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging 2018	13.000	13.000	13.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Gegevens 2017			
Functiegegevens	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht	lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling in 2017	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12	van 01-01 tot en met 31-12
Totaal bezoldiging 2017	10.000	10.000	10.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	18.100	18.100	18.100

9.15.3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de in de voorgaande tabellen vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging hebben ontvangen boven het individueel toepasselijke drempelbedrag.

10. Enkelvoudige balans per 31 december 2018 (bedragen x 1.000 €)

10. Enkelvoudige balans na resultaatbestemming	31 december 2018	31 december 2017
Activa		
Vaste activa	0	0
Financiële vaste activa	7.229	7.086
Totaal activa	7.229	7.086
Passiva		
Eigen vermogen	4.048	3.905
Voorzieningen	0	0
Kortlopende schulden	3.180	3.180
Totaal passiva	7.229	7.086

11. Enkelvoudige resultatenrekening over 2018 (bedragen x 1.000 €)

11. Enkelvoudige resultatenrekening	2018	2017
Bedrijfsopbrengsten		
Overige opbrengsten	71	71
Som der bedrijfsopbrengsten	71	71
Bedrijfslasten		
Overige bedrijfskosten	71	71
Som der bedrijfslasten	71	71
Bedrijfsresultaat	0	0
Resultaat deelneming	143	-310
Resultaat boekjaar	143	-310

12. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling enkelvoudige jaarrekening

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de 'Grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de geconsolideerde jaarrekening' opgenomen in hoofdstuk 4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling, met uitzondering van de grondslagen voor consolidatie.

13. Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018

(bedragen x 1.000 €)

Op 7 september 2006 is de Stichting Holding Isala klinieken opgericht. Deze stichting heeft een financieel belang van 100% in Isala BV en voert het bestuur over Stichting Isala klinieken.

Isala BV is op 11 december 2006 opgericht en heeft een financieel belang van 100% in Isala Business BV, Isala Onroerend Goed BV en Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV.

In 2007 zijn activiteiten gestart in de groepsmaatschappijen van Stichting Holding Isala klinieken, namelijk de exploitatie van onroerend goed (Isala Onroerend Goed BV) en dermatologische zorg (Dermatologisch centrum Isala BV).

13.1 Financiële vaste activa

13.1 Financiële vaste activa	2018	2017
Stand per 1 januari	7.086	7.396
Mutaties boekjaar		
• resultaat Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV (DCI BV)	303	462
• resultaat Isala BV	-420	-976
• resultaat Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV (STAK)	260	204
Totaal mutaties boekjaar	143	-310
Stand per 31 december	7.229	7.086

13.2 Eigen vermogen (algemene reserve)

13.2 Eigen vermogen (algemene reserve)	2018	2017
De mutatie is als volgt tot stand gekomen:		
stand per 1 januari	3.905	4.215
bij/af: vanuit winstbestemming	143	-310
Totaal eigen vermogen per 31 december	4.048	3.905

13.3 Specificatie aansluiting groepsvermogen - enkelvoudig vermogen per 31 december 2018 en resultaat over 2018

13.3 Specificatie aansluiting groepsvermogen - enkelvoudig vermogen per 31-12-2018 en resultaat over 2018		
Specificatie	Eigen vermogen	Resultaat
Enkelvoudig eigen vermogen en resultaat Stichting Holding Isala klinieken	4.048	143
Stichting Isala klinieken	156.096	7.704
Totaal eigen vermogen	160.144	7.847
Aandeel van derden	0	0
Totaal groepsvermogen	160.144	7.847

13.4 Kortlopende schulden

13.4 Kortlopende schulden	31 december 2018	31 december 2017
Rekening-courant met Stichting Isala klinieken	4.833	4.761
Rekening-courant met Isala BV	-1.635	-1.563
Rekening-courant met Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV	-18	-18
Totaal kortlopende schulden	3.180	3.180

14. Toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2018

(bedragen x 1.000 €)

14.1 Overige opbrengsten

14.1 Overige opbrengsten	2018	2017
Doorbelaste concernkosten	71	71
Totaal overige opbrengsten	71	71

Onder de doorbelaste concernkosten vallen de overheadkosten. Deze kosten worden gemaakt door de Stichting Isala klinieken en doorberekend aan de Stichting Holding Isala klinieken. Uiteindelijk worden de kosten toegerekend aan de werkmaatschappijen (Isala Onroerend Goed BV en Dermatologisch centrum Isala BV).

14.2 Overige bedrijfskosten

14.2 Overige bedrijfskosten	2018	2017
Concernkosten	71	71
Totaal overige bedrijfskosten	71	71

Onder de concernkosten vallen de overheadkosten. Deze kosten worden gemaakt door Stichting Isala klinieken en doorberekend aan Stichting Holding Isala klinieken. Uiteindelijk worden de kosten toegerekend aan de werkmaatschappijen (Isala Onroerend Goed BV en Dermatologisch centrum Isala BV).

14.3 Resultaat deelneming

14.3 Resultaat deelneming	2018	2017
Resultaat deelneming Isala BV (Dermatologisch centrum Isala BV)	303	462
Resultaat deelneming Isala BV (Isala Apotheek BV)	260	204
Resultaat deelneming Isala BV (Isala Onroerend Goed BV)	-611	-676
Resultaat deelneming Isala BV	191	-300
Totaal resultaat deelneming	143	-310

15. Vaststelling en goedkeuring

(bedragen x 1.000 €)

15.1 Vaststelling en goedkeuring jaarrekening 2018

De Raad van Bestuur van Stichting Holding Isala klinieken heeft de jaarrekening 2018 vastgesteld in de vergadering van 21 mei 2019.

De Raad van Toezicht van Stichting Holding Isala klinieken heeft de jaarrekening 2018 goedgekeurd in de vergadering van 21 mei 2019.

15.2 Resultaatbestemming 2018

15.2 Resultaatbestemming	
Geconsolideerd resultaat na belastingen Stichting Holding Isala klinieken na winstbestemming	7.847
Resultaatbestemming Stichting Isala klinieken	
Ten gunste van algemene en overige reserve	7.626
Ten laste van bestemmingsreserve rendementsdeling	-128
Ten laste van bestemmingsreserve fondsen	160
Totaal resultaatbestemming Stichting Isala klinieken	7.658
Resultaatbestemming overig	
Ten laste van algemene reserve Isala BV	-184
Ten laste van algemene reserve Isala Onroerend Goed BV	-611
Ten gunste van algemene reserve Dermatologisch centrum Isala BV	724
Ten gunste van algemene reserve Isala Behandel- en Onderzoek Centra BV	260
Totaal resultaatbestemming overig	189

15.3 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 7 januari 2019 heeft Isala een EIB-Faciliteit van maximaal € 150,0 miljoen ter beschikking gekregen voor de financiering van maximaal 50% van het investeringskader 2017-2022 (€ 301,0 miljoen).

15.4 Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

Vaststelling door de Raad van Bestuur
de dato 21 mei 2019

Goedkeuring door de Raad van Toezicht
de dato 21 mei 2019

dr. R.J.M. Dillmann

drs. W.B. Groen

H.C.V. de Boer

drs. A.S. Castelein

mevrouw dr. H.H. Kuper

prof. dr. J. Kievit

R.J. Venema, MBA

mevrouw drs. W.L.M. de Koning-Martens

G.J. Lokerse, RA

dr. J.F.J. de Munnik

drs. M.I. Verstappen

16. Overige gegevens

16.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten van de Stichting Holding Isala klinieken is geen statutaire winstbestemming opgenomen.

16.2 Nevenvestigingen

Stichting Holding Isala klinieken heeft geen nevenvestigingen.

16.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op 21 mei 2019 heeft Ernst & Young Accountants als onafhankelijke accountant een controleverklaring uitgebracht. Deze controleverklaring die hoort bij de jaarrekening 2018 van Stichting Holding Isala klinieken is niet opgenomen in deze jaarrekening. De controleverklaring van Ernst & Young Accountants is als separaat document te raadplegen op www.jaarverantwoordingzorg.nl en www.isala.nl.

Colofon

De Isala Jaarrekening 2018 is een uitgave van Stichting Holding Isala klinieken. Mocht u delen uit deze uitgave willen gebruiken, dan kunt u voor toestemming contact opnemen met de afdeling Marketing en communicatie van Isala via marketingencommunicatie@isala.nl.

@Isala, 2019

Eindredactie

Isala

Tekstredactie

Sjaklien Euwals (Sjak & Lien Tekstproducties)

Vormgeving

STUNNED communicatie en vorm

Fotografie

Isala

Isala. Meelevend.